

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul IV • Nr. 1 (17) • Ianuarie-februarie 2021

Sabin Bălașa - Secvență din Sala Pașilor Pierduți

Mortua est! (fragment)

*A fi? Nebunie și tristă și goală;
Urechea te minte și ochiul te-nșală;
Ce-un secol ne zice ceilalți o deszic.
Decât un vis sarbăd, mai bine nimic.*

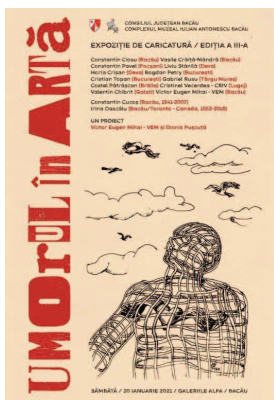
*Văd vise-ntrupate gonind după vise,
Pân' dau în morminte ce-așteaptă deschise,
Și nu știu gândirea-mi în ce o să stâng:
Șă răd ca nebunii? Șă-i blestem? Șă-i plâng?*

*La ce?... Oare totul nu e nebunie?
Au moartea ta, înger, de ce fu să fie?
Au e sens în lume? Tu chip zâmbitor,
Trăit-ai anume ca astfel să mori?
De e sens într-asta, e-ntors și ateu,
Pe palida-ți frunte nu-i scris Dumnezeu.*

Mihai EMINESCU

Umorul în artă

Sfârșitul lunii ianuarie a adus pe simezele Galeriei Alfa cele mai valoroase lucrări ale caricaturiştilor români postdecembriști. Grupate sub genericul *Umorul în artă*, ele poartă semnătura lui Constantin Ciosu, Vasile Crăiță-Mândră, Constantin Pavel, Liviu Stănilă, Horia Crișan, Bogdan Petry, Cristian Topan, Gabriel Rusu, Costel Pătrășcan, Cristinel Verdea-CRIV, Valentin Chibrit, Victor Eugen Mihai-VEM, Constantin Cucoș și Irina Dascălu. Un proiect inițiat de VEM și Dionis Pușcuță.

Speranțe

Cu chiu, cu vai, pandemicul an 2020 a rămas în urmă, lăsând amintiri dureroase nu doar în viața noastră, ci a întregului mapamond.

Deveniți cobai ai diriguitorilor lumii oculte, bieții supuși s-au văzut arestați în propriile case, izolați de cei dragi și de prieteni, lipsiți de posibilitatea de a călători și de tot ceea ce cu doar câteva luni în urmă puteau lesne să se bucure.

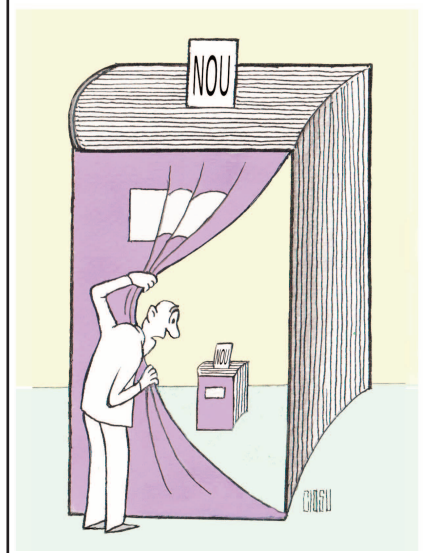
Spaima le-a fost inoculată picătură cu picătură, alimentată minut de minut de cei puși să o gestioneze și de o mass-media incompetentă și coruptă până în măduva oaselor.

Fără alternativă, mulți au clacat, rupând-o definitiv cu lumea în care nu se mai regăseau, însă din fericire au fost și destui care s-au decis să ia taurul de coarne și să se lupte cu sistemul, convingși că-l pot învinge.

E nevoie acum de speranță și de nădejdea că Dumnezeu nu ne va lăsa în totalitate din brațe, dar și de dorința de a pune umărul la reînnoirea firii noastre căzute și la reconstrucția unei societăți bulversate.

Cornel GALBEN

Zâmbiți cu... CIOSU

„Intrarea în subterane e dificilă...”

• Interviu cu scriitorul Ion Fercu, laureat al Premiului Academiei Române

– Pe 3 decembrie 2020, în Aula Academiei Române, a avut loc festivitatea de decernare a premiilor acordate de înaltul for pentru anul 2018. Spre satisfacția băcăuanilor, printre volumele distinse din domeniul filosofiei, teologiei, psihologiei și pedagogiei se numără și impresionantul tău tom, *Prin subteranele dostoievskiene* (Editura Junimea, 2018). Deși, din pricina regulilor generate de pandemie, n-ai putut participa direct, cred că acesta a fost, cel puțin până acum, momentul culminant al vieții tale ca om de litere. Cât de mult l-ai așteptat și cât de sigur ai fost că el va veni?

– Îmi place povestea cu „spre satisfacția băcăuanilor”. E de trudit cu arsenal sofisticat de hermeneut aici... „Momentul culminant al vieții tale ca om de litere”... În „Clipa cea repede / Ce ni s-a dat?” putem percepe și astfel acordarea acestui premiu. De văzut ce va rămâne după „clipa cea repede” din virtuțile acestor aplauze academice. Un premiu care nu ți se poate acorda decât o singură dată în viață nu poate fi așteptat, nu-ți poți lega speranțele de el, decât dacă n-ai toate țiglele pe acoperiș... La ultimul inventar pe care l-am realizat, în regie proprie, rezulta că nu-mi lipsea vreo țigă. Dar poate că inventarul a fost subiectiv, cine știe... Freud spunea că accentele mari ale supraviețuirii noastre sunt zămislite de subconștient (nu de universul conștientului!). Poți să știi ce iluzii și țicneli a avut/are acesta în portofoliu?...

– Mă bucur că ai prins nuanța și că ai rămas la fel de șugubăț când e vorba de cuvinte pre limba noastră tocmită. Știu că ai o poveste legată de întâlnirea cu Dostoievski, dar pentru că nu toți cititorii noștri au aflat-o, te-aș ruga să te întorci în timp și să o evoci, cu lux de amănunte dacă se poate...

– Rămânem (și cu această în-

trebare...) tot în registrul celor de la „Cațavencii”?... Fusesse împușcat J. F. Kennedy. Foame de senzațional... Pentru a-i fi potolită această curiozitate, un frate de-al meu a fost invitat ceva vreme în beciurile ospitaliere ale Securității. Asculta „Vocea Americii”, „Europa liberă”. Trăgeam și eu cu urechea. Fratele a argumentat: „Voiam să aflu cum a murit Kennedy”... Și eu voiam. Peste ceva timp, la biblioteca din Blăgești a sosit „marfă”. Printre noutăți, „Moartea unui președinte” (William Manchester), „Crimă și pedeapsă” și „Frații Karamazov”. Eram flămând de informații privind asasinarea americanului celebru, dar l-am pus pe *on hold*. Am plecat acasă cu Dostoievski. Patru kilometri, mergând pe jos, am tot mângâiat cele două cărți ca pe... Hai, pune imaginația la trudă... Asta înseamnă dragoste la prima vedere, probabil. Am dormit ceva vreme cu Dostoievski în pat. Atunci am aruncat primele punți între personajele sale excepționale, deși lectura, la cei 16-17 ani, îmi dau seama acum, era în cheie polițistă. Mă gândeam uneori cum ar privi aproape sfântul stareț Zosima și marele inocent Aleoșa, din „Frații K.”, spre Sonia, prostituata, cuvioasa, cuceritoarea (și prin suflet), din „Crimă...”... Tot aidoma criminalului Raskolnikov? Lui Aleoșa, măcar lui, i s-ar fi înfiripat un fior romantic?... O hermeneutică afurisită de pioșii jefuiți de incertitudini, desigur...

– Important e că l-ai descoperit și că, prin lectură, ai intrat în

subteranele textelor sale. Când s-a conturat totuși ideea acestei cărți inedite în spațiul eseisticii și filosofiei românești contemporane?

– Intrarea în subterane e dificilă. E nevoie de recitiri, de cunoașterea epocii, a „psihologiei rusului”, a specificului culturii și civilizației ruse... Uneori, discursul dostoievskian te bulversează: „... în sânul clasei intelectuale, e imposibilă existența unui om care nu minte. Asta tocmai pentru că la noi sunt în stare să mintă chiar oamenii cu desăvârșire cinstiți. Sunt conștienți că la alte națiuni, în marea lor majoritate, mint doar ticăloșii; mint dintr-un interes practic, adică în scopuri de-a dreptul criminale. Ei bine, la noi pot minți absolut de pomană oamenii cei mai respectabili și cu scopurile cele mai onorabile. La noi, cei mai mulți mint din ospitalitate. Vor să-i producă o impresie estetică ascultătorului” („Jurnal de scriitor”, vol. I, Iași, Editura Polirom, 1998, p. 146). Pus în gardă de asemenea avertismente, orbecăiești mai puțin prin subterane. Ideea cărții s-a conturat timid în urmă cu vreo 20 de ani. Când re-re-recitesc din Dostoievski îmi dau seama că abia am intrat în subterane. Uneori trăiesc sentimentul celui care, aflat în vizită la Ermitaj – peste 60.000 de piese, aproximativ o mie de săli, vreo trei milioane de obiecte păstrate ca rezervă – realizează că este imposibil să cunoască muzeul cu adevărat... Poate că dacă l-aș putea citi și în bibliotecile Dincolo pe Dostoievski, acest sentiment nu m-ar mai asedia atât de mult...

– De la conturarea ideii a mai trecut un deceniu până să începi serialul din Revista *Ateneu*, întins la rândul lui pe parcursul a nu mai puțin de 120 de luni. Ai păstrat întru totul conținutul episoadelor sau includerea lor în sumar a presupus o nouă elaborare?

– Orice revistă, cât de generoasă ar fi, are niște exigențe care vizează și spațiul tipografic. În volum am dezvoltat punctele de plecare din *Ateneu*. Uneori mi-am retușat binișor și unele opinii, întrucât m-am îmbogățit... dostoievskian și prin schimbul de idei cu Măria Sa Cititorul. Am fost prins și în jocul unor polemici... cordiale cu unii critici literari, istorici. Există în volum și teme care n-au fost prezente în *Ateneu*. Acum, dacă ar fi să reiau unele dintre temele volumului, aş contura mai generos unele perspective de interpretare, aş introduce și teme care vizează cunoaşterea, incertitudinile, eşecul etc.

– **Pe când, aşadar, o nouă ediție revăzută și adăugită?**

– „Iar timpul creşte-n urma mea. Mă-ntunec!”... Aşa zice cutremurătorul, cel mai cutremurător vers din Poezia românilor... Am ajuns să cârtesc respectuos, aidoma lui Eugène Ionesco: „Înainte, sculându-mă în fiecare dimineață, spuneam: «Slavă lui Dumnezeu care mi-a mai dăruit încă o zi!» Acum spun: «Încă o zi pe care mi-a retras-o»... Am proiecte pentru încă două vieți, dar poetul Dan Sandu, prietenul meu dragfoartedrag din Berzunți, zice că, în vreme ce noi croim planuri, Dumnezeu leșină de râs privind către iluziile noastre. Să nu uităm însă de acel *never say never*; dacă vorbim despre o posibilă ediție revăzută și adăugită a volumului „Prin subteranele dostoievkiene”. Deocamdată, stau cu Dostoievski doar la o șuetă de taină. Zic eu una, zice el o mie... Explorăm noi mirări, noi uimiri, noi prăpăstii. Atât. Acum sunt prizonierul finalizării unui roman, „Dac-aș fi fost Dumnezeu”, pe care o importantă editură zice că-l va arunca în lume la începutul anului acesta, de ziua unui sfânt cu ștaif. . .

– **Mai știu eu pe cineva care are proiecte pentru cel puțin tot atâtea vieți, dar, vorba prietenului nostru, leșină Dumnezeu de râs și de acela. Până una-alta, eseul tău enciclopedic, cum l-a definit Liviu Antonesei, a început să umble prin**

lume și a atras atenția inclusiv Ambasadei Federației Ruse la București, care te-a invitat la festivitățile prilejuate de Ziua Națională și te-a felicitat imediat ce ai primit prestigiosul Premiu „Ion Petrovici” al Academiei Române. Cât de mult te-au încântat sau afectat (ne)comentariile din presa literară și, în general, din media?

– Îți amintești ce zice Nietzsche?... „Dostoievski – singurul psiholog, în treacăt fie spus, de la care am avut ceva de învățat: este una dintre cele mai fericite întâmplări din viața mea, mai fericită decât descoperirea lui Stendhal. . .” („Amurgul idolilor”, București, Editura *Humanitas*, p. 65). Nietzsche îl adora pe acest Dostoievski, pe supraviețuitorul pe care țarul l-a trimis în fața plutonului de execuție, l-a grațiat în ultima clipă și l-a aruncat în ocna siberiană. Adora cultura rusă. Îl re-re-recitesc acum pe Nietzsche. Probabil că, dacă voi mai fi îngăduit pe-aici, printre muritorii care au marginile vieții în destrămare, voi scrie și despre Nietzsche. Credeți că-mi va da vreun semn de viață Ambasada Germaniei? Sunt autori români care au scris lucrări fundamentale, de valoare europeană, despre Nietzsche, Heidegger, Kant etc. Nu i-a curtat nimeni. În schimb, varii ambasade occidentale acordă onoruri oficiale unor fătuți rătăcite prin politică, unor politrucci care le promovează subteran interesele economice în România. Rușii au ceva în plus: sunt foarte atenți și sensibili la conservarea și promovarea valorilor culturii lor. „Încântat”, „afectat”?... E aceeași poveste ca distincția care trebuie realizată între viața privată a unui autor și opera sa. Dacă intrăm în culisele universului privat (inclusiv prin implicarea în politică) al unor creatori, de la noi sau de aiurea, rămânând doar în acest registru al percepției personalității lor, îi excludem din literatură, știință, filosofie, artă, cultură. Așa e și cu viața... statelor. Unii nu pot realiza distincția dintre cultura/civilizația rusă și discursul politic oficial. În plus, uită că prăpăstii ale discursului politic pu-

tem găsi în toate fostele imperii ale lumii; și nu numai. Da, unii au privit cu maliție gesturile Ambasadei Rusiei față de mine, de parcă am fi trăitori în Evul Mediu. Alții au tăcut îngăduitor... Este dreptul lor. Mulți au aplaudat povestea. Între mine și această instituție, între mine și Centrul Rus de Cultură și Știință au fost/sunt relații care ființează în sublimul univers dostoievskian. Și mai e ceva. Am fost de două ori pe câmpiile îmbibate cu sânge de la Borodino, de trei ori pe ruinele năpraznicului front de la Sankt Petersburg. Ca să-i înțelegi pe ruși, trebuie să vezi și infernul migrator în care au fost aruncați de multe ori, nu doar infernul Gulagului și multe alte accente stridente. Am învățat asta de la tatăl meu, combatant care a pătimit pe frontul rusc. El, cel căruia tranșeele rusești i-au umplut trupul și sufletul de mari vânătăi, realiza mereu distincția dintre sufletul grozav al rusului obișnuit, ca el, și viforul siberian din cancelariile politice. O distincție pe care o realizez și eu în „Prin subteranele dostoievskiene”. Cine nu este iubitor de nuanțe riscă să devină un pigmeu al spiritului.

– **Cum asemenea iubitori nu-i întâlnești pe toate drumurile, observ că încerci să-i înveți cu „șoaptele nuanțelor” pe ceilalți. Ce va urma, aşadar, și cum te-ai descurcat în acest an pandemic?**

– Nu învăț pe nimeni. Încerc doar să-i iubesc pe semeni, șoptindu-le că suntem trecători, dar putem lăsa urme frumoase cugetând fără patimă. Când mi-ai cerut să risc niște vorbe despre viitor, tulburându-mi și mai mult destrămurările, l-am auzit... șoptind pe Marcus Aurelius: „Nu lăsa viitorul să-ți strice liniștea...” „Descurcat”? Am coabitat cu dihania pandemică ascultându-l pe Dostoievski, cel care-mi spune mereu că Sufletul este vindecător de prezența Familiei, a semenilor care nu-mi stau mereu cu ochii pe beregată și, nu în cele din urmă, de încercarea de a coabita cu infernul din mine.

Cornel GALBEN

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (X)

12. Filosofia politică. Teoria statului și dreptului

În mod firesc, în cazul lui Eminescu, între filosofia istoriei și filosofia politicii există o strânsă legătură. De fapt există o unitate, urmărită cu consecvență și principialitate. Acest fapt îl îndreptățește pe Tudor Ghideanu să afirme: „Viziunea teoretică a lui Eminescu este în chip exemplar integratoare, determinismul său suplu surprinde în eșafodajul lor real: raporturile economice și legitatea acestora, raporturile politice și hățișul formelor propagandistice, raporturile culturale și inadecvarea dintre forme și conținuturi, raporturile spirituale, de tradiții, limbă și obiceiuri etc. Nu este deloc exagerat să vorbim, astăzi, despre dubla perspectivă: sincronică, dar mai ales diacronică, în care Eminescu aborda nu numai realitățile interne, dar și haloul benefic, sau potrivit, al realităților externe” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 172).

La Eminescu liantul între filosofia istoriei și filosofia politicii îl constituie teoria statului și teoria dreptului. Iar teoria statului, la rândul ei, se bazează pe teoria muncii. Nu cred că este exagerat să afirm că tocmai modalitatea în care conjugă viziunea asupra statului cu viziunea asupra muncii îi garantează lui Eminescu originalitatea în domeniul filosofiei social-politice. Pentru înțelegere trebuie să pornim de la constatarea că încă din timpul studiilor la Viena și Berlin, pe lângă proiectul unei filosofii teoretice proprii, care

viza ontologia primă, Eminescu căuta soluții și de filozofie practică, în intenția de a fi util poporului său. Acest adevăr este recunoscut și subliniat cu insistență de cercetătorul bucovinean Vasile Gherasim, încă pe la începuturile eminescologiei: „În contrazicere cu filosofia indică, cu cea schopenhaueriană, cu ipoteza lui J. J. Rousseau, Eminescu își creează un sistem de filozofie socială de o măreție și originalitate impunătoare, - până în prezent, încă prea puțin relevante” (Vasile Gherasim, *Mihai Eminescu. Studii și articole*, Editura Junimea, Iași, 1977, p. 71). Dar a fost recunoscut și comentat favorabil și de eminescologul Theodor Codreanu: „Poetul considera că fără un mod de a gândi românește, dincolo de principiile generale ale filosofiei istorice și dreptului, țara n-are nici o șansă de viitor” (Theodor Codreanu, *Modelul ontologic eminescian*, Editura Porto-Franco, Galați, 1992, p. 114).

Revenind la teoria eminesciană asupra statului și dreptului, constatăm o poziție total originală. Se știe că există o paletă largă de teorii care au încercat să explice originea statului și dreptului. Majoritatea acestor teorii au răsărit pe solul disputei dintre romantism și iluminism. „Iluminismul raționalist reprezintă concepția voluntarist-creaționistă despre lume și viață, iar romantismul istoric e doctrina organicist-evoluționistă, potrivit căreia nu se poate efectiv crea nimic prin intervenția rațiunii și voinței umane, totul trebuind să se conformeze unui proces de devenire, cu excluderea schimbărilor bruște. Instituțiile prezentului sunt – în concepția romantică – rezultatul unei îndelungi evoluții istorice, născute deci din tradițiile naționale, având adânci rădăcini în trecut. De aceea romantismul este considerat ca descoperitorul istoriei, fiind sinonim cu istorismul. Alături de caracteristicile amintite, ideile de organism și evoluție organică, de organicism, constituie poate cele mai însemnate elemente definitorii ale gândirii romantice” (C. Jor-

nescu, C. Petrescu, *Valori etice în opera lui Eminescu*, Editura Minerva, București, 1988, p. 21).

Școala istorică a dreptului, apărută la sfârșitul secolului al XVIII-lea a cunoscut apogeul în prima jumătate a secolului următor, mai ales în Germania. Unul dintre principalii reprezentanți ai acestei școli a fost Friedrich Karl Von Savigny (1779-1831). Acesta a susținut ideea că dreptul, asemenea altor produse naturale specifice vieții umane, este o operă a naturii, un produs al timpului, care «nu este făcut, ci se face singur», așa cum se dezvoltă o plantă. „Savigny consideră că dreptul, asemenea limbii pe care o vorbim, asemenea literaturii și artei populare, reflectă cu fidelitate trecutul istoric al unui popor” (*Idem*, p. 23). Potrivit concepției promovată de școala istorică, orice popor are un spirit, un suflet al său, care se oglindește într-o serie de manifestări, precum arta, morala limbajul, dreptul etc. Dreptul crește odată cu sufletul poporului și oglindește întreaga istorie a poporului.

Eminescu se situează, în felul său, pe această linie de gândire. „...Și popoarele dorm. În începutul instinctiv al vieții lor, ele trăiesc în stat natural asemenea albinelor, își crează instituții și un uz; ce ar trebui să le găsească bune dacă le-ar crea cu conștiința, ba care sunt din punctul lor de vedere mai raționale și mai bine-ntocmite decât legi și instituții create prin reflecție. Instituțiile cresc ca plantele, totul în ele e cuminte, fără ca mintea să fi jucat v-un rol la creșterea lor, instinctul sigur al naturii le-a creat bune și oamenii vegetează în acest organism viu, fără să-și dea seama ba fără să le vie-n minte cum ar putea fi altfel... Dar când se scriu legile? Când încep a deveni controversate, când naivitatea încetează, când uzul începe a fi privit ca formă goală și nu ca expresia spontană a unui înțeles, a unei trebuințe...” (M. Eminescu, *manuscrisul 2257*, fila 216).

Argumente privind opțiunea naturalistă și evoluționistă a lui Eminescu găsim și în alte texte din manuscrise ori din articolele de presă. Iată un exemplu din publicistică: „...Nu pe ales așadar sunt formele de guvern, nu expediente sunt, nu opera unor intențiuni premeditate, ci un produs organic al naturii, gingaș, ca toate produsele de soiul acesta; afacerea noastră e de-a cunoaște proprietățile lui naturale și nu de-a-i dicta noi legi, ci a ne adapta legilor care-i sunt înăscute...” (Ziarul *Timpul*, din 1 aprilie 1882). De altfel, concepția despre dezvoltarea organică, lentă și continuă a societății apare frecvent în gândirea social-politică eminesciană, care respinge importul necritic al instituțiilor și legilor străine. „Civilizația adevărată a unui popor consistă nu în adoptarea cu dereticata de legi, forme, instituții etichete, haine străine. Ea constă în dezvoltarea naturală, organică a propriilor puteri, a propriilor facultăți ale sale...; nu de traducerea de legi străine atârnă civilizația juridică, ci de perfecțiunea și completarea vechilor și propriilor începuturi de legislațiune și viață juridică” (Ziarul *Timpul*, din 25 octombrie 1881).

În perimetrul *fenomenologiei* dreptului, Eminescu a subliniat, cu insistență, asupra necesității de asigurare a legitimității tuturor normelor de drept, astfel încât acestea să aibă nu numai juridicitate, ci și justete, respectiv să fie fundamentate pe validitate socială și pe încărcătura lor morală. Iar juridicitatea trebuie legată de solul istoriei și de spiritualitatea națională.

Cu îndreptățire Tudor Ghițeanu afirmă: „În materie de *filosofie a statului și dreptului*, Eminescu apără *adevărul* dreptului natural, în comprehensiunea căruia «statul, cu treptele și deosebiriile lui, e un *product al naturii*, nu al rațiunii omenestii»” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 210). Apoi, autorul adaugă: „Întemeiat pe principiul economico-politic «numai munca și meritul adevărat îndreptătesc la ceva în viața publică»” (*Idem*, p. 210).

Cu aceeași îndreptățire, universitarul ieșean observă că pentru Eminescu „*munca productivă – buna*

administrație, dezvoltarea civilizației și culturii autohtone fără imitarea pripită a străinilor – libertatea civică dată de progresul material al întregii țări reprezintă tetraedrul explicativ și de opțiune social-patriotică pe care îl propunea cu toată buna-credință, și nu de pe poziții conservatoare – cum se afirmă adesea, pe nedrept –, etalându-și energic un sistem propriu de filozofie politică” (*Istoria filosofiei românești*, p. 612).

Fapt este că vocația lui Eminescu pentru filosofie, în general, dar și pentru filosofia social-politică, este o certitudine. „Starea sa generală de spirit, esențialmente istorică, i-a format un anume chip de a gândi, organicist și naturalist, impregnându-i întreaga viziune despre geneza, esența, funcțiile, menirea, organizarea și conducerea statului” (C. Jorjescu, C. Petrescu, *Valori etice în opera lui Eminescu*, p.54). Ideea este subliniată și de Theodor Codreanu, care atrage atenția că pentru a înțelege concepția lui Eminescu asupra statului, trebuie avut în vedere programul filosofiei practice a poetului-cugetător: „Teoria statului își dezvoltă sensurile numai în ansamblul ontologiei secunde eminesciene, aflându-se în raport direct cu celelalte chestiuni: apriorismul ideologic, teleologia muncii, arheitatea popoarelor, golul etnic etc. Numai într-un asemenea ansamblu se va limpezi originalitatea lui Eminescu pe fondul comun al gândirii europene” (*Modelul ontologic eminescian*, p. 115).

Dar cred că mai bine este să aflăm ce spune chiar Eminescu în legătură cu esența statului. Aflăm astfel, într-un articol din 1878, că statul „este un produs al naturii și nu al instituțiilor convenționale și precum un om poate fi bolnav având ideile cele mai sublime în cap, tot așa nici sănătatea sau trănicia unui stat nu atârnă de la legile scrise pe care le are. Un stat poate fi *sănătos* și trainic cu instituțiuni barbare, un altul putred cu toate instituțiunile lui frumoase, încât toate laudele ce se aduc misiunii, scrise pe hârtie, nu ne încălzesc pe noi” (*Timpul*, 22 decembrie 1878). Iar peste jumătate de an, în același ziar, adaugă: „Maniera noastră de-a

vedea e pe deplin modernă: pentru noi statul e un obiect al naturii care trebuie studiat în mod individual, cu istoria, cu obiceiurile, cu rasa, cu natura teritoriului său, toate acestea deosebite și neatârând câtuși de puțin de la liberul arbitru al indivizilor din cari, într-un moment dat, se compune societatea. De aceea, dacă tendințele și ideile noastre se pot numi reacționare, epitet cu care ne gratifică adversarii noștri, această reacțiune noi n-o admitem decât în înțelesul pe care i-l dă fiziologia, reacțiunea unui corp capabil de a redeveni sănătos contra influențelor stricacioase a elementelor străine introduse în lăuntruul său” (*Timpul*, 17 august 1879).

Pentru înțelegere trebuie să revenim la separația propusă de Theodor Codreanu, între statul natural ca utopie, statul natural ca explicație a genezei statului și, în fine, statul organic ca opțiune eminesciană. Eminescologul pleacă de la convingerea că „o utopie nu-i altceva decât o idee ruptă de arheitate” (*Modelul ontologic eminescian*, p. 115). Ceea ce nu e cazul la Eminescu. De unde rezultă că într-adevăr Eminescu face trecerea de la statul natural la statul organic, dar nu pe varianta utopică. Potrivit concepției lui Theodor Codreanu, „teoria compensației dă seamă asupra ideii de *stat organic* la Eminescu, având ca temei *instituirea teleologică a muncii*, singura cale prin care o națiune devine creatoare de civilizație și cultură originale” (*Idem*, p. 150).

Tot despre felul în care Eminescu susține legătura statului cu națiunea vorbește și Tudor Ghițeanu: „În teoria eminesciană a Statului și Dreptului, *suprema lege este conservarea naționalității*. Argumentarea pe care o dezvoltă filosoful avea caracterul unei adevărate democrații, în care trebuiau folosite profunde cunoștințe de istorie, de economie politică și de științe juridice. Or, liberalii, partidul «roșilor» nu probau nici cele mai elementare noțiuni din toate aceste domenii ale spiritului uman” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 213). Vom vedea și alte aspecte importante, care nu pot fi ocolite.

Harold Bloom ignoră, în *Canonul occidental*, românii (2)

De la înălțimea și cu bogăția cunoașterii pe care și le permite profesorul american, celebru exeget al literaturii planetare, ne-am permis, iată, și noi să pătrundem într-un univers de teorie și estetică literară, în care jubilează un spirit poliglot, un rafinat riguros generat de neamul ebraic – cu strămoși evrei ortodocși, proveniți din estul european, dar căruia totuși i-a scăpat câte ceva – de pildă vârfurile creației românești, adică disponibilitățile limbii neolatine din răsăritul continentului nostru (Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran) și alții.

În eseu anterior am făcut o incursiune în studiul introductiv semnat de prestigiosul critic român Mircea Martin, precum și în spațiul artistic shakesperian, considerat de american drept centrul *Canonului Occidental*. Am luat în analiză acum pe autorul *Divinei Comedii*, vrând să detectăm puterile cunoașterii interpretului american în spațiul neolatin, în care geniul creator nu poate face abstracție de spiritul creștin. Apoi, sedus de o lectură cu mari surprize, ne-am oprit din curiozitate la un final elegiac destul de puternic.

În percepția și cuprinderea profesorului american, au fost deschise căile către literaturile în limbile de mare circulație; restul l-a generat subiectivitatea și ciudățeniile istoriei moderne, cu

dramatismul proletcultismului și stagnările politicii postbelice; dar filialele Institutului Cultural Român, sau Ambasadele noastre nu au făcut și politică culturală internațională în timp? chiar dacă poezia lui Eminescu este adesea intraductibilă; la fel aproape cu a lui Lucian Blaga și Ion Barbu – poetul matematician. Sau or fi poezii maghiari, sârbo-croați, cehi, idiși numai geniali, iar ai noștri nu?!

Regretatul Harold Bloom (s-a stins în octombrie 2019) a avut un fel de șoc la studiul operei florentinului. Calificativele așezate succesiv izbucnesc neașteptat la adresa celui așezat în vecinătatea lui Shakespeare: *spirit sălbatic, puternic, incorect politic, agresiv și polemic, revoltător și sublim* în proiectarea Beatricei.

Poemul său *Divina Comedie* are putere ca un presupus al treilea *Testament*, iar Beatrice nu e departe de a fi percepută ca „o jignire la adresa Bisericii și a scriitorilor catolici“. *Divina Comedie* se transfigurează în a doua *Scriptură* prin „înălțarea omului spre Dumnezeu“ (p. 130). Adevărul este că Beatrice e mai provocatoare decât orice personaj shakesperian, deși – constată H.B. – Dante folosește doar *Psalmi*, însă lângă scriitorul britanic îl fixează *originalitatea, inventivitatea și creativitatea* (p. 131).

Chiar un teolog aplicat ar constata că în ideația și imagistica lui Dante se pot întâlni elemente din Agustin, Toma din Agnino și alții, chiar dacă sunt și autori care l-au canonizat precum: Petrarca, Boccaccio, Shelley, Yeats, Joyce, Borges, Stevens, Beckett și alții. Cea mai frumoasă asociere – constă H. B. – este între *sacru* și *secular*, între *profeție* și *poezie*. Între calitățile acestui mare poet

sunt mândria, originalitatea și efervescenta, iar Beatrice (prototipul ideal al iubitei sale) este precum „centrul unei gnoze personale“, iar victoria ei este o blasfemie și o „emanație divină“. Poetul italian, cum se știe, murise la 57 de ani. În volumul *Infernul*, când Ulise pleacă de la Circe, trebuie remarcat că pleacă spre necunoscut. Dante se teme parcă de identitatea lui ca poet și Ulise – călătorul în căutarea soției; nici Dante nu era în cetatea proprie; se autoexilase. Discursul lui Ulise este emoționant la plecare; este ca o interferență personaj-auctorial: „...m-a apucat un dor de a cunoaște lumea și oamenii, nici datorita față de bătrânul meu tată și nici măcar dragostea datorată Penelopei nu m-ar fi putut face să mă răzgândesc, așa că am pornit cu o singură corabie și cu puținii oameni rămași. Vedeam țarmurile Spaniei, al Sardiniei și Marocului, precum și cele ale altor insule scăldate de apele mării. Eu și tovarășii mei eram bătrâni și greoi, când am ajuns la strâmtoarea unde Hercule își ridicase coloanele ca oamenii să nu mai treacă. «O, fraților – am spus –, voi care ați ajuns spre vest, prin sute de mii de primejdii, în scurtul răgaz pe care-l mai avem de trăit, să cunoaștem cât mai multe, în țările pustii de peste mări. Gândiți-vă la strămoșii noștri! Nu v-ați născut pentru o viață de rând, ci pentru virtute și cunoașterea.»“ (p. 141)

H. B. nu lasă la o parte elementele de *context*, chiar dacă par extraliterare. Beatrice, care „e figura centrală din ierarhia celestă; o scânteie increată a divinului, sau o emanație a lui Dumnezeu“ este, de fapt, o fată din Florența, care a murit tânără, la 25 de ani.

În engleză, Shelley traduce *Triumful vieții* din Dante, un fel de parodie rafinată. Îl cităm pentru frumusețea textului:

*Cu pașii stam, dar ochii mei cărare
Își făuriră ca să vadă roată
Minunea nins-a crengilor în floare
Pe cel lalt mal, pe unde, dintr-odată,
Îmi apărură, ca uneori un gând
Ce-alungă tot din mintea tulburată
o doamnă-nsingurată ce, cântând,
din darurile-mbălsămate-a firii
floare de floare culegea pe rând.*

*„O, doamnă, tu, ce-n razele iubirii
făptura-ți scalzi, de-i drept că ochii sunt
oglinzi curate ce dau glas simțirii, fii
bună,-am zis rostindu-mă-n cuvânt,
și-apropie-te să-ți cunosc lumina
și vorba să-ți-o deslușesc din cânt.
Căci mi-amintești, cum stai, de*

Proserpina

*Când maica ei își rățăci odorul,
Și ea, sărmana, își pierdu grădina. “*

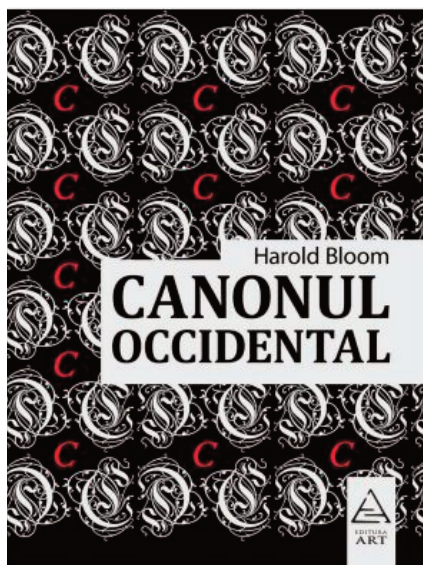
Într-un cânt anterior, Dante visase o tânără frumoasă plimbându-se pe o pajiște cu flori.

În *Paradis*, o vede din depărtare pe Beatrice; își găsește mântuirea în propria creație; este o culminație poetică:

*Țintit-am mut privirile-n azur
Și-atunci văzui cum își făcea cunună
Din razele ce răsfângea-mprejur.
Mai depărtați de boltă unde tună
n-au fost vreodată ochii de privesc
din cea mai neagră-a mării văgăună,
c-ai mei de chipul ei dumnezeiesc;
Și totuși, fără-opreliști, prin lucoare
puteam în voie fața să-i citesc.*

*O, tu, ce sameni a nădejdiei floare,
Și-n iad de dragul mântuirii mele
ai binevrut să te cobori aoare,
din câte toate colindând prin stele
ajuns-am să cunosc, pricep că ție
va să mă-nchin că m-ai scăpat de rele
Căci tu m-ai slobozit din grea robie,
prin toate-acele chipuri și tăgăde
ce-a folosi aveai puțință vie.*

*Păstrează-mi dorul tău și-a sale roade,
Cu sufletul, tămăduit de tine,
Pe placul tău de trup să se deznoade.
Atare mă rugai; și către mine
Zâmbind privi iubita de departe
și-apoi din nou în marea de lumine.*

Adică eul și-a găsit mântuirea în propria creație. La fel cu Petrarca, zice H. B., se îndrăgostea de propria creație.

*

Cu o *Concluzie elegiacă*, formulată limpede și așezată în final unei cărți masive, devenită reper, autorul american are o viziune elegiacă, aproape fără nici o speranță.

Întâi privește pe cei pe care-i numește *resentimentari*, plastic și chiar disprețuitor: *profesori de hip-hop clone ale teoriilor franco-germane de orientări sexuale, de multiculturaliști;*

- se împotrivesc și azi nostalgiei lui Eliot pentru ideologia teocratică;

- susține, după Johnson și Virginia Woolf că *cititorul obișnuit* încă mai există;

- acesta nu vrea doar să scape de *vina socială*, ci pentru a-și lărgi existența solitară;

- testul canonicității, zice H. B., este ca aceea ce am citit eu să merite a fi recitat.

Marxismul a fost doar un strigăt de durere și nu o știință.

Studiul literaturii nu are nici un viitor, dar critica literară nu va dispărea.

Criticii mari, foarte mari, nu modifică și nu extind canonul.

Studentii de la Filologie devin acum *analizatori politici, sociologi neinformați, antropologi incompetenți, filosofi mediocri și istorici ai culturii cu orice preț* – prevede H. B. Noi credem că se referă doar la literatura americană; aici la noi se văd efectele.

Enigma lui Shakespeare este universalitatea sa. Falstaff îl egalează pe Hamlet.

În „era televiziunii și a cinematografului“, întrebare importantă nu e „ce să citesc?“, ci „ce să nu citesc?“

Din *Școala Resentimentului* fac parte orientările: *feministă, marxistă, laconiană, neoistorică, deconstructivistă și semiotică.*

Dacă este *canonul literar* doar un produs al *intereselor de clasă* (calul de bătaie al resentimentarilor), n-ar trebui ca aceasta să se aplice și la evaluările din muzică și arte plastice?; dar la noi s-a încercat în proletcultism și am văzut cu ce efecte. Domnul H. B. a extins totuși prea mult *subiectivitatea* ce ține de literaturi, iar centralismul anglo-saxon e cum a fost *sovietizarea* în țările răsăritene ale Europei în anii '50.

De la noi, lumea planetară se vede puțin altfel, căci *globalizarea cu efectele ei* vedem ce efecte are.

Cartea lui Harold Bloom rămâne un *reper* în teoria și critica literară, dar depinde din care unghi planetar contemplăm valorile creativității. Peste toate acestea, meritele Editurii Art, ce ne oferă cartea în românește, sunt deosebite iar analiza profesorului Mircea Martin din introducere este inexpugnabilă.

Grigore CODRESCU

Genaru octoGenaru

Poetul **Ovidiu Genaru** e cel mai valoros poet român la ora actuală, fiind posesorul unei opere poetice împlinite și premiate recent de Uniunea Scriitorilor, poetul putând spune ca și Bacovia altădată: „mi-am realizat toate profețiile / Politice. / Sînt fericit... / Frumos / Este cerul / Senin, sau mînios. / Un aforism celebru / Te face să trăiești ... / Nu-i mîini, / Nici azi, / Nici ieri, / Timpul”. (Cogito). Timpul a lucrat în favoarea lui Genaru și a poeziei sale, înlesnindu-i spiritului său mobil și liber să se desfașoare în spațiul unor lumi și universuri diferite, dar mai ales în timpul acestor lumi diferite. Cele două lumi au divorțat brutal una de cealaltă, separîndu-se așa cum știm în 1989, Ovidiu Genaru scriindu-și opera sa poetică atît înainte de acest hotar, cît și după aceea, aprofundîndu-și temele favorite și lăsîndu-se urmărit de propriile sale obsesii, avînd întotdeauna asupra sa cîte o mască de protecție împotriva virusilor mortali care-i dădeau fircoale. Anul nașterii (1934) îl plasează în tabăra șaizeciștilor, fiind coleg de generație cu Nichita Stănescu, debutînd cu volumul **Un șir de zile**, în 1966, la 32 de ani, cînd Nichita își publicase cele **11 elegii**. Pot spune că și istoria, cu toate zilele și nopțile ei, a lucrat fericit în sensul aspirațiilor poetului **Ovidiu Genaru - OctoGenaru** „învechit de zile”, cum se autodefinia într-un poem mai vechi: „Ah lumina cum sapă / atîtea tranșee pînă / ajunge la mine / cel învechit de zile. / Spre bătrînețe mă-ndoi / ca lumînarea topită / de corul îngerilor / și vine repede / proaspăta monotonie / a împăcării cu gheara. / Vine și amăgirea / că nu voi mai pierde / încă o dată / partida pierdută”. L-am cunoscut pe Ovidiu Genaru în perioada mea băcăuană, cînd eram elev la Liceul *George Bacovia*, absolvit în 1965 și cînd eram student la Institutul Pedagogic, între anii 1965-1968. Era perioada în care revista *Ate-neu* arăta ca un stup de albine, 1968 fiind anul în care Ioanid Romanescu mi-a publicat trei poezii în această revistă, acesta fiind debutul meu literar, cel editorial avînd loc abia în 1989, după multe peripeții. Am și acum primele două volume de poezii ale lui Ovidiu Genaru publicate în perioada acestei efervescente culturale din Ba-

căul acelor vremuri: **Un șir de zile** (1966) apărut în celebra colecție *Lucceafărul* și volumul **Nuduri** din 1967. Rememorînd acele zile și acei ani ai începuturilor am senzația că aș urmări un film S.F. Așa că voi spune că mă cunosc cu Ovidiu Genaru din antichitate, vreau să spun din antichitatea tinereții noastre și a celeilalte societăți românești, a epocii căreia gurile rele i-au spus „de aur”. Abandonînd din 1968 Institutul Pedagogic și strămutîndu-mă din Bacău cu familia spre alte orizonturi, ne-am revăzut după cîteva decenii bune, timp în care poezia cărților publicate ne-a fost cel mai bun și fidel mesager. Am dedus că în marele concubinaj dintre atîtea conjuncturi istorice și eternitatea valorii, cîștigă valoarea. Faptul s-a confirmat la această revedere în București cînd Ovidiu Genaru a strălucit la primirea unui premiu important din partea USSR, pasiunea sa pentru poezie concretizîndu-se în vocație pe viață. Om de gust cultivat, de lecturi rafinate și intuiții sigure, el a evoluat de la o carte la alta, declarînd prin 1972 cînd a publicat volumul **Patimile după Bacovia**: „încă sînt în putere încă / n-am ajuns un canar de provincie”. Ca dovadă că el și-a menținut puterea creatoare intactă, stăpînind la perfecție arta poetică, voi menționa volumul de poeme **Cartea lui Mircea. Canal**, Editura Junimea, 2019, scrisă în amintirea fratelui său, Mircea Bibire, deținut politic în perioada adolescenței sale, între anii 1948-1950, la Suceava și Târgușorul Nou, apoi în lagărul de muncă de la Canal. Cartea e o reconstituire a scenelor de coșmar trăite atunci de fratele său, fiind apreciată la superlativ și premiată. Să-i acordăm așadar lui Ovidiu Genaru drepturile sale de mare poet, azi, cînd e aici, prezent printre noi și activ, dovedindu-se încă odată că are un spirit pătrunzător intact, la fel ca și luciditatea omului cititor de oameni. Voi reproduce din cartea acestui spectacol poetic de mare forță, din care transpare adevărul dureros al instaurării sistemului comunist la noi, cîteva secvențe edificatoare: „Ieri au arestat trei dintr-a opta. / Azi doi. Unul e Mircea eminentul / liceului. Merge la închisoare / și conform metodei socialiste traversează / orașul prăvălit pe po-

deaua / unui camion rusesc. Să vadă lumea. / Patru arme cu glonțul pe țevă sunt / îndreptate spre feroasa captură. / Dușmanul de clasă poartă pantaloni scurți / pînză militară vopsită maro din / sărăcia postbelică. Un comisar / răspunde la numele Grimberg. / Mircea are 18 ani și crede că va fi împușcat. / Îi este frică. / Îi este frică să nu devină un erou. / Familia noastră nu-i obișnuită cu anomaliele”. (*O captură cu pantaloni scurți*). Din textele politice ale acestui volum al memoriei și realității unei istorii brutale, răzbat imagini și situații tragice, Ovidiu Genaru valorificînd poetic toate aceste întîmplări dureroase petrecute în familia sa. Iată de exemplu acest poem intitulat *Celula nr. 9*: „Universitari negustori ofițeri muncitori avo/cați poeți studenți țărani ingineri mi/neri șoferi elevi primari polițiști / ș.a.m.d. // Suntem 42 / într-o deasă țesătură de vînații. / Poporul complice doarne-n picioare / Poporul ostil se dezvoltă enorm în pușcării./ Lichidați-!” Secvențele poetice din volumul lui Ovidiu Genaru – **Cartea lui Mircea** sînt atît de pregnante și de fidel redate acele întîmplări cumplite trăite de fratele său încît imaginea de ansamblu este a unui film documentar. Un documentar al unui moment sumbru al istoriei noastre, pentru realizarea căruia poetul face regia, scenariul, imaginea, coloana sonoră (cea verbală) și montajul. Cartea pornită ca un documentar de familie, despre drama unei familii, se transformă în drama unui întreg popor traumatizat de călăii veniți peste el odată cu tancurile sovietice. Mai reproduc pentru edificare poemul *Închisoarea copiilor*: „Târgușorul Nou era un stabiliment de reînsuflețit / ruine. Tinere epave umane cernute prin / sîrma ghimpată. 800. Trebuia să / renaștem. Să fim grași după ce cunoscusem / cel mai prețios capital: foametea. / Ce era vînat pe spate trebuia să devină / roz. La Club ne injectau intravenos / cu Lenin și Stalin ca să uităm / Suceava. Vom urma tratamentul minune. / Speranța era în fasole”. În percepțiile criticii literare, Ovidiu Genaru este văzut ca un poet *estetizant și livresc*. Volumele sale de poeme scrise atît înainte

cît și după pragul lui 1989, fiind analizate în acest sens. Iată însă că noua sa imagine l-a propulsat direct în categoria poezilor care au depășit formula șazeciștilor canonici din care face parte, devenind astfel un poet *realist și autenticist*. Dacă în volumele primei sale faze Ovidiu Genaru era influențat de stilul unor poeți europeni precum S. J. Perse sau Rilke, aflați la modă atunci, fapt semnalat, printre alții de criticul Constantin Călin într-un articol din *Ateneu* nr. 11, din 1989, în faza evoluției sale ulterioare asistăm la un salt spectaculos dinspre fantaziile poetice spre fantastica realitate din preajma sa, din imediata vecinătate, ca să spun așa. Faptul evolutiv e sesizat și de criticul Ion Pop în impozanta sa carte „Poezia românească neomodernistă” apărută în 2018: „scriitura livresc-manieristă, căutînd delicii ale rafinamentului expresiv e revizuită ca foarte puțin funcțională într-o vreme a ospiciului”, timp în care poeții pot fi calificați drept „inocenți și flecari bufoni paranoici / nesupuși și crepusculari egoiști vanitoși eretici”, pe fundalul epocii în care „în numele leului / a venit cirul / cu saltimbancii / cu risuplînsu” (p.419). În această panoramă a poeziei neomoderniste din România, cea mai cuprinzătoare și mai exactă din cîte știu eu, dacă nu chiar singura care reflectă și respectă această realitate poetică, Ion Pop îi acordă lui Ovidiu Genaru 9 pagini de analiză a operei sale poetice, spunînd aceste adevăruri încă de la primele sale fraze: „Lucru curios, observat pe parcurs și de alți cîțiva comentatori ai cărților sale, Ovidiu Genaru (n.1934) nu s-a aflat (și nu se află) printre numele prea des citate ale fruntașilor generației, în ciuda glosei mereu favorabile, uneori superlative în aprecieri, de care a avut parte. Se cuvine, de aceea, să se mai spună o dată că acest poet e de reșezat printre numele cele mai reprezentative ale vîrstei sale lirice” (p. 411). Este interesant și justificat faptul că Ovidiu Genaru este încadrat în această vastă panoramă a poeziei neomoderniste la capitolul „Fantezism ironic, parodic, elegiac”, alături de poeții Marin Sorescu, Petre Stoica, Emil Brumaru, Nicolae Prelipceanu, Gheorghe Azap, Marcel Mureșanu și Ion Drăgănoiu. Am făcut o comparație între modul cum e privit și analizat

poetul Genaru în actuala panoramă a lui Ion Pop și o altă panoramă a poeziei noastre: **Literatură română contemporană, I, Poezia**, sub coordonarea lui Marin Bucur, apărută în 1980, la Editura Academiei. Din prezentarea pe care i-o face aici Mihai Vornicu, aflăm că „Odiviu Genaru evoluează între Marin Sorescu și Nichita Stănescu, tentat succesiv de ingeniozitate spirituală cu subtilități lingvistice și de neliniștea halucinantă, cu expresie pythică, programat confuză și derutantă prin manierismul justapunerii metaforice”. (p. 661-662). Dar poezia lui Ovidiu Genaru nu e „programat confuză”. De la un volum la altul poemele sale devin tot mai elaborate și echilibrate estetic. Micile întimplări cotidiene sînt asociate cu marile întrebări despre sensul ascuns al vieții. Poezia devine un spațiu al reflecției, al introspecției sau al explorării mării scene a lumii, a Marelui Real, ca la Nichita Stănescu. Iată, ca exemplu, acest poem dintre cele recente, intitulat *Prin somn*: „Seara admirăm cît de perfect lustruite sunt / misterele / cît de incasabilă e coaja lor. / Secretele mari preferă sferile / sunt mai încăpătoare. // Exersăm forme primitive de filozofie / poate cădem în extaz / poate nu / poate plîngem în neputința noastră de oameni. / Prin somn auzim frecușul stelar al frigului / galactic / care pilește ceva fără scop. / Nu te băga nu întreba nu-i treaba ta să afli. / Tot el coclește și ibricul nostru de cafea / turcească la nisip. // Doamne de ce te ascunzi în frig? Doamne ce amestec ai Tu în neliniștea mea? Doamne fă-mi cu mîna cu norii cu ploaia cu vîntul / un semn ca să nu-mi mai fie frică. / Urîm frica fiindcă ne sălbătește ne pregătește fuga. // Fiii lui Cain și fiii lui Abel frații / noștri se reped la ușa ce dă în gol și cad / de la etaj definitiv. / Tu sub ce formă ai prefera să dispari?” Poezia lui Ovidiu Genaru nu e ca un sac menajer în care se aruncă de toate așa cum o vîd unii, lirismul său foarte personal neavînd în el nimic provincial. Eu îl vîd ca pe un poet care aparține unei clase superioare și care trebuie analizat și apreciat ca atare, fapt pe care am încercat să-l demonstrez în această sumară analiză a poeziei sale.

Vasile BARDAN

Isidor Budu - 140

N. 21 februarie 1881, în Bacău - m. 12 aprilie 1938, la București. **Inginer, poet**. E mezinul magistratului Iancu Gheorghiu și ai Pulcheriei (n. Avram), proprietară de pămînt la Orașa Mare, leagănul Budenilor. Copilărește în orașul natal, unde urmează ciclul primar și cel gimnazial, fiind apoi coleg cu viitorul poet George Bacovia, la Liceul „Ferdinand I”. Aidoma fraților săi, scrie încă de pe băncile școlii, debutînd la 17 ani, în **Epoca**. E menționat, la rîndu-i, în **Anuarul Presei române și al Lumei politice** pe 1908, pînă la acea dată colaborînd la **Adevărul, Arta, Epigonii, În ore libere și Luceafărul**. Bun cunoscător al limbii germane, obține la începutul secolului al XX-lea o bursă de la Institutul Politehnic din München, fiind după 1901 student al acestuia. Se acomodează rapid cu viața culturală a orașului, intrînd în cercurile literare și artistice *Junged și Splissimus*, unde îi cunoaște, între alții, pe Fabrik Dr. Hetterich, Franz Seraph von Lenbach, Franz Stuck, dar și pe I. L. Caragiale și Radu D. Rosetti, cu care se va împrieteni. Traduce din Martin Greif și Buch der Lieder, publică versuri și proză în **Die Münchener**, iar la Editura Casei Anton Elbin din München debutează și editorial, în 1905, cu volumul de versuri **Din Flori**. Recenzat în **Arhiva, Crainicul și Gazeta Moldovei**, e sfătuit să-și „dea zbor liber sufletului și talentului pentru a putea prinde și concretiza stări sufletești de o mai intensă încordare poetică și de o mai însemnată valoare literară”. Deși **Gazeta Moldovei** îi va publica apoi poeziile **Anacreontică, Pe lună și Unei madi**, abandonează un timp preocupările literare, stabilindu-se în București, unde lucrează în calitate de inginer chimist la Primăria Capitalei. Din această postură elaborează mai multe studii, pe care le publică îndeosebi în **Buletinul AGIR**, ocupându-se, între altele, de **Iluminatul Capitalei** (1922), **Pavaje de asfalt** (1925), **Industria pâinii în București** (1931), **Elemente de bază pentru reglementarea industriilor insalubre** (1931), **Necesitatea modificării planului zonelor de industrie insalubre din municipiul București** (1931), **Construcția unui spital municipal în București** (1932), **L'acetylene dans le petite industrie** (1932), ultimul fiind prezentat, sub formă de comunicare, în cadrul Congresului Științific de la Lyon, ca delegat al AGIR. Participant, împreună cu fratele său, Petru, la războiul din Balcani (1913), revine adesea pe meleagurile băcăuane, poposind mai ales la Orașa.

C. HANGANU

Scriitorul Ioan Vicoleanu la ceas aniversar

N. 21 ianuarie 1946, în Rădăuți, județul Suceava. **Scriitor.** Ivirea pe lume în orașul bucovinean a fost accidentală, șederea temporară aici datorându-se faptului că, la acea dată, mama sa, Elena (n. Dumitrescu), își însoțise soțul, maistrul militar Vasile Vicoleanu, care, proaspăt întors de pe front, fusese repartizat în Garnizoana Rădăuțeană. După propria mărturisire, numele așezării de baștină nu a avut niciodată vreun impact emoțional, toate amintirile copilăriei fiind legate de cartierul băcăuan C.F.R., unde familia se stabilise oarecum fortuit, în casa bunicilor dinspre mamă, în urma refuzului tatălui de a se înscrie în partidul comunistilor și a disponibilizării lui din armată. Și-a început studiile la Școala Nr. 6 (1952-1959, azi, Școala de Arte și Meserii „Ing. Dimitrie Leonida”), unde a beneficiat de îndrumarea unor dascăli de elită, între care s-au numărat scriitorul Alexandru Leibu Iosif și lingvistul Mihai Andrei, cei care aveau să-i dezvolte gustul lecturii și dragostea pentru limba română, decisive în evoluția ulterioară. Prin clasa a VII-a a început să scrie poezie, după modelul George Coșbuc, dar preocupările literare s-au amplificat odată cu admiterea la Liceul „Vasile Alecsandri” din Bacău (1959-1963, în prezent, Colegiu Național). Aici, șansa i-a surâs încă o dată, profesoara de limba română Maria Kulicovski fermecându-l prin modul original de expunere și învățându-l cu adevărat cum se citește o carte și cum se înțelege opera unui scriitor, iar traducătorul Dumitru Alistar, profesor de franceză, și Vasile Vrânceanu, profesor de muzică, având la rândul lor o contribuție importantă la deschiderea sa spre cultură și la îmbrățișarea definitivă a profilului umanist. Adept al principiului din treaptă în treaptă, a considerat că are nevoie de o confruntare cu viața și de o mai bună pregătire înainte de a aborda studiile superioare, așa că, după obținerea bacalaureatului, a fost timp de aproape un an pedagog la Liceul Nr. 1 (un timp, „George Bacovia”, iar acum, Colegiul Național „Ferdinand I”). Între 1964 și 1967 s-a numărat printre studenții Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic de 3 ani din Bacău, la cursurile căreia s-a reîntâlnit cu profesorul de literatură universală Dumitru Alistar și a desco-

perit alți profesori de marcă, precum Maria Gabrea (lingvistică), Traian Cantemir (literatură contemporană), Constantin Călin (literatură veche), Tiberiu Căliman (pedagogie) și Liviu Filimon (psihologie). Deși interesat în primul rând de studiu, nu a neglijat preocupările legate de scris, în ultimul an începându-și colaborarea cu ziarul **Steagul roșu**, în paginile căruia a publicat recenzii și articole pe teme literare. Cariera didactică a debutat la 1 septembrie 1967, la Școala Păstrăveni, actualmente în județul Neamț, de unde s-a transferat în anul școlar următor la Școala Căndești, iar de aici, după un alt ciclu, la Școala Horgești, din județul Bacău. În 1970 a fost numit director coordonator al Școlii Parincea, unde a funcționat până în 1978, an în care a absolvit și cursurile la fără frecvență ale Facultății de Filologie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Tot aici, în 1981 obține definitivatul în învățământ, perioada de studiu intens al literaturii române materializându-se în cursuri și bibliografii stufoase pentru fiecare scriitor în parte. Acest efort intelectual i-a fost de folos și la obținerea gradelor didactice II și I, precum și la examenul pentru ocuparea uneia din cele șase catedre scoase la concurs în Bacău și unde a reușit să se claseze al doilea dintre cei 42 de candidați. Devenit profesor de limba și literatura română la Școala Nr. 20, s-a impus rapid prin rezultate, fapt ce i-a adus numirea ca director, în 1986. În 1991 a cerut eliberarea din această funcție, iar un an mai târziu s-a transferat în cadrul catedrei similare de la Școala Nr. 10 din municipiu, unde a activat o perioadă. Odată cu mutarea la Școala Nr. 20, în 1983 și-a început colaborarea și la revista **Ateneu**, debutând cu o cronică la volumul **Studii de literatură** de Traian Cantemir și publicând apoi alte recenzii, consultații și articole pe teme școlare atât în paginile acesteia, cât și în cele ale publicațiilor **Cartea**, **Catedra**, **Convorbiri didactice**, **Deșteptarea**, **Ediție specială**, **Informația**, **Plumb**, **13 Plus**, **Revista de pedagogie**, **Ultima oră**, **Ziua** ș.a. Editorial debutează cu o carte de specialitate, **Comparația. Culegere de texte și exerciții cu caracter creativ** (Casa Personalului Didactic, Bacău, 1991), urmată apoi de alte lucrări menite să sprijine procesul de

învățământ și să vină în întâmpinarea cerințelor cadrelor didactice și ale elevilor: **Compuneri descriptive** (Convorbiri didactice, Bacău, 1994), **Limba și comunicare. Sintaxa** (curs practic, Editura Plumb, Bacău, 2000), **Îndrumar fonetic, de vocabular, ortografic, ortoepic și de punctuație** (idem, 2001), **Caleidoscop compozițional** (Editura Corgal Press, Bacău, 2003) și **Observare, comunicare, redactare** (compoziții școlare, idem, 2007). Tot în scop didactic a publicat, de asemenea, în colaborare cu Eugen Budău, volumele **Analize literare. Aspecte funcționale ale comentariului literar în ciclul gimnazial** (Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996) și **Ghid de literatură universală. Lectură suplimentară în gimnaziu** (idem, 1998), aceasta din urmă cunoscând alte două ediții la Princeps Edit din Iași (2004 și 2007) și una, cu titlu schimbat în **Scriitori, capodopere, personaje: îndrumător de literatură universală pentru elevi**, la Editura Porțile orientului (Iași, 2008). Cu prilejul Centenarului scriitoarei născute în comuna unde a fost director, în 1999 a publicat monografia **Georgeta Mircea Cancicov** (Editura Plumb), prima lucrare de acest fel dedicată autoarei romanelor *Poeni* și *Moldovenii*. Din multitudinea fișelor sale de lucru, în 2004 a întocmit și încredințat tiparului o inedită antologie de cugetări și aforisme din creația marilor scriitori și cugetători de pretutindeni, intitulată sugestiv **Darurile lumii** (Editura Corgal Press). În pofida succesului de care s-au bucurat cărțile didactice, linia sa de forță pare a fi dată de proză, după debutul literar din **Ateneu**, cu **Destine** (februarie 1992), surprinzând pe toată lumea cu romanul de dragoste **Biblioteca Municipală** (Editura Corgal Press, 2006) și, peste un an, cu volumul de proză **Cu gândul la Aimée** (idem), care, după aprecierea criticului Constantin Călin, fostul său profesor, „dă măsura atât a însușirilor literare, cât și a celor umane ale autorului”. În absența regretatului critic Eugen Budău, vrea să continue **Ghidul de literatură universală**, dar între timp a publicat altă carte de critică, **Etajera cu cărți**, vol I-II (idem, 2013, respectiv, 2015).

Arhivistul Vilică Munteanu

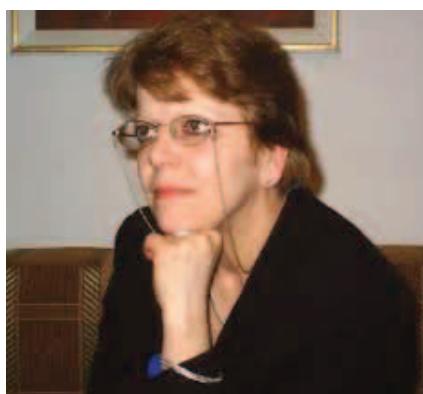
N. 24 februarie 1951, în satul Negoiești, comuna Borzești (azi, Ștefan cel Mare), județul Bacău. **Profesor, arhivist.** Este al doilea copil al mecanicului Gheorghe Munteanu și al Anetei – născută tot Munteanu, originari din același sat. Tatăl, lucrător la C.F.R., se remarcă prin blândețe, înțelepciune (a fost episcop al bisericii timp de patru decenii) și hărnicie, calități ce i-au fost transmise și fiului, educat încă de mic în spiritul muncii și al activităților utile. Mama, o harnică și bună gospodină, cu dorința fermă de a-și vedea copiii la lumină, îl completa. Mergând cu vitele la păscut, a avut șansa să admire frumusețile naturii, îndrăgind toate șesurile, dealurile, pădurile, izvoarele și iazurile din lunca Trotușului până spre Munții Zboina. Pasionat de lectură încă de la șase-șapte ani, a urmat primele șase clase în satul natal, fiind marcat de erudiția învățătoarei Elena Nica și, apoi, de cea a profesorilor Pia Iordache, de la care a prins dragostea pentru istorie, și, respectiv, Nicolae Ivan, cel ce l-a făcut să înțeleagă și să îndrăgească geometria în spațiu. A absolvit ciclul gimnazial la Școala Generală nr. 1 Onești, loc unde profesoara Măria Lupașcu i-a trezit interesul și pentru limba română, după care a urmat un an cursurile liceale la Liceul Târgu Ocna (actualul Colegiu Național „Costache Negri”). În 1971 și-a luat bacalaureatul la Liceul Nr. 1 (azi, Colegiul Național „Grigore Moisil”) din municipiul de pe Trotuș, instituție de învățământ în cadrul căreia profesorul Mihai Hrișcă i-a stimulat pasiunea pentru istorie, iar la fel de dotații săi colegi Tiberiu Iordache – filozofie, Ioan Micu – limba latină, Mihai Dumitrescu – matematică, Mihai Pinteș și Bella Karoly – sport, Elena Dima – fizică, pentru celelalte discipline. A devenit în același an student și a absolvit Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, printre profesorii cu o influență mai mare asupra formării sale numărându-se dr. Ion Toderașcu, dr. Gheorghe Platon, dr. Nicolae Gostar, dr. Ilie Grămadă și dr. Ioan Caproșu, cu care a și colaborat îndeaproape. Imediat după luarea licenței a funcționat ca profesor la școlile generale Stănișești și Hăghiac (comuna Dofteana), din județul Bacău, iar începând cu 1975 s-a încadrat la Direcția Generală a Arhivelor Statului din București, pentru ca în 1977 să se transfere la Filiala județului Ba-

cău a Arhivelor Statului, unde a îndeplinit funcția de arhivist, apoi cea de arhivist principal, până în iulie 1989. La 1 august 1989 a fost numit directorul instituției, denumită, din aprilie 1996, Direcția Județeană Bacău a Arhivelor Naționale. Ca arhivist s-a specializat în paleografia româno-chirilică, în limba și paleografia slavă, fapt ce i-a permis să studieze vechile documente românești scrise în aceste paleografii. De la numirea în calitate de conducător al instituției s-a preocupat de obținerea aprobărilor în vederea construirii unui local adecvat noilor cerințe pentru aceasta, construcție care s-a realizat în anii 1992-1994, iar apoi permanent pentru dotarea ei corespunzătoare. A format un colectiv unit, conștiincios și competitiv, ale cărui rezultate profesionale au costat instituția ca fiind în vârful ierarhiei între cele mai bune direcții ale Arhivelor Naționale din țară. Lucrările profesionale executate atât în nume propriu, cât și cele ale colectivului, corectitudinea, punctualitatea și eficiența au impus instituția ca fiind una dintre acelea care slujesc în cele mai bune condiții adevărul istoric, dar și pe cetățeanul care se adresează în vederea obținerii unor dovezi care să ateste anumite drepturi ori situații. Pe plan științific și-a adus contribuția la perfecționarea științei arhiviste și la punerea în valoare a unor aspecte de istorie locală și națională, prin publicarea a circa 150 de studii, articole și recenzii în reviste de specialitate și de cultură, anuare și presă (*Acta Bacoviensia, Bacăul eroic, Buletinul Informativ, Buletinul Ligii Andrei Șaguna, Buletin științific, Inițial, Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic, Jurnal Insignografic, Museum, Pro Patria, Revista Arhivelor, Sangidava, Viața băcăuană*). Este, totodată, autor sau coautor al volumelor: **Cartea veche românească în bibliotecile documentare ale Arhivelor Statului** - Călugăr, București, 1985 (colaborator); **Îndrumător în Arhivele Statului - județul Bacău**, vol. II, București, 1989 (coautor); **Județul Bacău**, Iași 1996 (coautor); **Prefectura județului Bacău - trecut și prezent**, Bacău, 1996; **Direcția Județeană Bacău a Arhivelor Naționale - 50 de ani de activitate**, Bacău, 2001; **Direcția Județeană Bacău a Arhivelor Naționale - Semi-centenar** (Culegere de studii și articole), 2 volume, București, 2002 (redactor coordonator și autor al unui

studiu); **Contribuția județului Bacău la susținerea Războiului de Independență** (Ediție de documente), Bacău, 2002 (coautor); **Personalități, instituții și societăți în relație cu istoria și retrologia agrară a județului Bacău**, Editura Magic Print, Onești, 2007 (coautor); **Satul românesc în context european**, idem, 2007 (redactor coordonator și coautor); **Enciclopedia județului Bacău**, Editura Agora, Bacău, ediția I-a, 2007 și ediția a II-a, 2008 (coautor); **Dumitru Zaharia la 85 de ani**, numărul 4 din seria „Profesiunii noastre”, Editura Eurocarpatica, Sfântu Gheorghe, 2011 (coautor); **Mărturisiri... Constantin Popa la 65 de ani**, Editura Magic Print, 2014 (coautor). În 2006 a editat, în calitate de redactor-șef, „**Acta bacoviensia**” – Anuarul Arhivelor Naționale Bacău (zece numere, a 5.240 de pagini), tot el coordonând apariția numerelor II-IX ale „**Buletinului științific**” al Societății de Istorie și Retrologie Agrară din România – Filiala Bacău. De asemenea, a susținut peste 300 comunicări științifice la sesiuni de comunicări și simpozioane interne și internaționale și numeroase expuneri pe diferite teme de istorie și arhivistică. Totodată, a fost principalul organizator al celor 21 sesiuni științifice „Arhivele și istoria” ale Arhivelor Naționale Bacău, al celor aproape 100 de simpozioane și 55 de expoziții documentare găzduite de aceeași instituție, sau în colaborare cu altele de profil, în perioada 1989-2015. Membru fondator al Asociației Generale a Arhiviștilor din România (1991), al Filialei Bacău a Asociației „Cultul Eroilor” (1991) și al Filialei Bacău a Societății de Istorie și Retrologie Agrară din România (1991), al cărei președinte este din anul 2003, a primit, ca recunoaștere a realizărilor pe multiple planuri, mai multe diplome, distincții și medalii. Are, de altfel, o pasiune deosebită pentru medalistică, luând inițiativa emiterii unor medalii, cum a fost cele dedicate lui Ștefan cel Mare (comemorarea a 500 de ani de la trecerea în eternitate, aniversarea a 550 de ani de la urcarea pe tron), lui Dumitru Mărtinaș, *medalia Eminescu și domnitori români în pozia sa* etc. și îmbogățindu-și continuu colecția alcătuită în aproape trei decenii, având, anual, participări la una-trei expoziții, colective ori personale, de medalii și insigne.

Scriitoarea Valeria Manta-Tăicuțu

N. 20 ianuarie 1956, în Comănești, județul Bacău. **Profesoară, poetă, prozatoare, traducătoare, critic literar, dramaturg, editor.** Este fiica Mariei-Florența (n. Asandului), casnică, și a lăcătușului-mecanic Titi Manta, un opozant al regimului comunist, care l-a condamnat și încarcerat la Jilava. Din această pricină, copilăria și adolescența i-au fost marcate de tot soiul de privațiuni, care nu au dezarmat-o însă, ci, dimpotrivă, au ambiționat-o să fie mereu printre primii la învățătură și la activitățile extrașcolare. Și-a început studiile la Școala Generală Nr. 1 din orașul natal (1963-1971, azi, Școala Gimnazială „Ciprian Porumbescu”), care la acea dată funcționa în încăperile Palatului Ghika, un ansamblu monumental impozant, edificat în 1880 de arhitectul Albert Galleron, ce adăpostește în prezent exponatele Muzeului de Etnografie și Artă „Dimitrie Ghika-Comănești”. Deși nu a beneficiat de nici un fel de pregătire suplimentară, cunoștințele acumulate în ciclul gimnazial i-au fost suficiente pentru a fi admisă, din prima încercare, printre elevii actualului Colegiu Tehnic „Dimitrie Ghika” (1971-1975), la cea oră liceu teoretic, iar din 1973 liceu industrial. Îndrăgostită de scrierile lui Ionel Teodoreanu, Tudor Mușatescu și Mark Twain, pe care l-a citit de zeci de ori, a început și ea să scrie și să frecventeze Cenaclul „Nicolae Labiș”, condus de profesorul de limba română Gheorghe Movilă, el însuși un prozator înzestrat. Stimulată de acesta, a participat an de an la olimpiadele de limba română, calificându-se în două rânduri la faza națională, unde, la Craiova, a obținut Premiul juriului, iar în 1973 a editat revista satirică **Băltoaca**, în paginile căreia a debutat și care i-a adus ca recompensă o lună de vacanță creatoare la Costinești, alături de alți 360 de redactori-șefi de reviste școlare, cu poetul Mircea Cărtărescu printre cei deja afirmați. Între anii 1972 și 1975 a obținut, de asemenea, premii pentru proză la Concursul Național „Pana Văcăreștilor” și la faza națională a Concursului „Mihai Eminescu”, palmares îmbogățit mai târziu cu alte

trofee ale competițiilor literare la care va participa. Dorindu-și încă de mică să ajungă profesoară de limba română, după absolvire a fost admisă la cursurile de zi ale Facultății de Filologie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1975-1979), secția română-franceză, unde a avut șansa să-i aibă printre profesori pe criticul literar Constantin Ciopraga, pe Ion Constantinescu, la literatură universală și comparată, și pe Dumitru Irimia, de la care a înțeles că Eminescu poate fi citit și altfel. Ca și la liceu, a frecventat cenaclurile studențești și pe cel al redacției ziarului **Flacăra Iașului**, dar i-a plăcut mai mult să asculte ce spun ceilalți și să învețe de la scriitorii cu experiență. Pasiunea pentru teatru a adus-o însă adesea la spectacolele Teatrului Național ieșean și a determinat-o să aleagă ca temă pentru lucrarea de licență **Tipologia comică în dramaturgia pașoptistă**, notată cu 10 atât de exigenta îndrumătoare Maria Platon, cât și de membrii comisiei de examinare. Repartizată la Școala Generală Oreavu, comuna Valea Râmnucului, județul Buzău, a activat aici ca profesoară de limba franceză și limba engleză (1979-1986), dedicându-se într-un tot activității didactice și perfecționării profesionale. Faptul că a ales întotdeauna clasele cu probleme, la care nu voia să intre nimeni, i-a dat destule bătăi de cap, dar consideră că „E o realizare să transformi niște năbădăioși-rebeli-agramați în elevi cât de cât serioși, mândri că notele de 4 și 5 le-au fost înlocuite cu 7 și 8”. A neglijat din această pricină în bună parte preocupările literare, însă deciziile juriilor care i-au acordat Premiul I la Festivalul Național de Teatru „I. L.

Caragiale” (1984), Premiul al III-lea la Festivalul de Teatru Slănic Moldova (1985) și Premiul I la Salonul Literar Dragosloveni (1986) i-au amintit de fiecare dată că menirea sa de scriitor nu e pe deplin valorificată. Dar cum iubirea pentru copii a fost o constantă a existenței sale și cum întotdeauna a rămas impresionată de cei defavorizați, în 1987 a dat curs unei noi provocări, acceptând să lucreze ca logoped la Școala Ajutătoare de Fete Nr. 3 din Râmnicu Sărat, timp de 11 ani ducând o muncă de sisif pentru salvarea unor suflete greu încercate de soartă. Lovindu-se ea însăși de tot felul de dificultăți în noua profesie, în 1993 a devenit studentă la zi a Facultății de Psihologie din cadrul Universității „Pro Humanitas” din Capitală, numai că imposibilitatea de a mai face naveta Râmnicu Sărat-București a silit-o să abandoneze în anul al III-lea, însă cunoștințele acumulate i-au fost de folos pentru a mai continua să reziste o vreme alături de cei pentru care se sacrificase. În 1998 a revenit totuși la preocupările anterioare, predând limbile franceză și engleză la Școala de Muzică Nr. 8 din Râmnicu Sărat, scop în care s-a pregătit cu aceeași sărguință, urmând în acest sens cursurile de engleză de la Institutul European (1999-2000), absolvite cu calificative foarte bune. Obținerea tuturor gradelor i-a facilitat întoarcerea la profesia de bază, până la ieșirea la pensie predând doar limba și literatura română, la Școala Gimnazială Nr. 5 „Vasile Cristoforeanu” (2006-2010) și, în paralel, la Liceul Tehnologic Economic „Victor Frunză” și Liceul Economic „Elena Matei Basarab” (2010-2016), toate din același municipiu buzoian. Dacă în plan profesional a obținut rezultate bune cu elevii și noi atestate aferente Programului național de dezvoltare a competențelor de evaluare ale cadrelor didactice, în cel scriitoricesc urmele sale au rămas și în arhivele instituțiilor de învățământ prin care a trecut, la Școala de Muzică editând revista **Alte vitralii**, la Liceul Tehnologic, publicația **Economiști în viitor**, și la Liceul Economic, **Grup iPod**, la acesta din

urmă punând umărul și la înființarea echipei de teatru a elevilor. Șicanată din când în când de securiști din pricina dosarului tatălui, a preferat ca povestirile, scrise mai mult pentru a umple un gol, să rămână în sertar, tot așa cum a rămas și romanul *Slalom sentimental*, conceput prin anii '80. După ce o lungă perioadă n-a mai scris aproape nimic, îmboldită de ziarista Mioara Vergu i-a încredințat criticului Laurențiu Ulici, la Festivalul „Vasile Voiculescu“ de la Pârscov, câteva file de dactilografic cu „măzgăleli“, iar acesta i-a publicat în anul 1990, fără să știe, povestirile *Copacul și Zidul*, în revista *Lucafaurul*. A aflat cu mult după aceea de ele, cum tot târziu avea să fie și debutul în volum, abia în 2001 Editura Rafet, din Râmnicu Sărat, publicându-i cartea de proză scurtă, *Monolog pentru o vară târzie*. Aceasta a fost urmată de romanele *Slalom sentimental* (Buzău, Editura Editgraph, 2001, reeditată într-o ediție revizuită în 2016), *Zece la puterea infinit* (Buzău, Editura Alpha MDN, 2002), *Anul lui Irod* (București, Editura Tempus Dacoromania Conterra, 2003), *Mamin* (Editura Editgraph, 2010) și *Moștenirea lui Mamin* (idem, 2019). Deși până la 45 de ani, când a scris primul sonet, nu așternuse pe hârtie nici măcar un vers, a descoperit dintr-o dată că „scrisa“ ei era să devină poetă, adevăr întărit de avalanșa de premii care a urmat – Marele Premiu la Festivalul Internațional „Lucian Blaga“ (Sebeș, 2004), Premiul al III-lea la Festivalul „Dimitrie Bolintineanu“ (Bolintin, 2004), Premiul I la Salonul Național de Poezie bahică (Focșani, 2004), Premiul al II-lea și Premiul revistei *Dacia literară* la Festivalul de Poezie „Magda Isanos“ (Udești-Suceava, 2005), Marele Premiu la Concursul de Poezie „Carmen Patriae“ (Brașov, 2005), Premiul Special și Premiul revistei *Lucafaurul* la Festivalul de Poezie „George Coșbuc“ (Bistrița-Năsăud, 2005), Premiul pentru poezie al revistei *Cafeneaua literară* (2015), Marele Premiu la Festivalul de Poezie religioasă „Credo“ (Târgu Mureș, 2017) – și de primele cărți de poezie încredințate tiparului. A publicat, astfel, rând pe rând, intercalate printre cele de proză și de critică, volumele de poeme *Citește, Ulise, și plângi* (Ploiești, Editura Premier, 2005), *Regatul baroc* (Iași, Editura Timpul, 2006), distins cu Premiul pentru poezie al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor, *Laudate Dominum* (Râmnicu Sărat, Editura Valman, 2012),

Copiii plictisiți ai întâmplării (Editura Editgraph, 2013), răsplătit cu Premiul pentru poezie al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor (2014), *Vânătoare de îngeri și crini*, (idem, 2015), *Rugăciuni din orașul cel orb*, (idem, 2017) și *Anotimpuri de plumb* (idem, 2019). Spre critică a fost deturnată de prozatorul Marius Tupan, cel care, după ce a obținut premiul la Festivalul „Lucian Blaga“, i-a acordat o rubrică permanentă la revista *Lucafaurul*, în cadrul căreia a publicat, săptămână de săptămână, peste 100 de cronici la cărțile scriitorilor contemporani, precum și eseuri despre Ion Creangă, Mihai Eminescu, Dimitrie Cantemir, I. L. Caragiale, Ioan Alexandru, Ion Barbu, Vasile Voiculescu, Pavel Dan, G. Ibrăileanu, Nichita Stănescu ș.a., atât aici, cât și în alte publicații literare. Unele dintre ele așteaptă încă să fie adunate în volum, în timp ce altele au fost incluse în sumarele antologiei pentru elevi *Basmul cult* (Râmnicu Sărat, Editura Valman, 2007), în *Romanul Inorogului* (idem, 2008), distins cu Premiul pentru critică al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor (2009), și *Lecturi necesare* (Buzău, Editura Casei Corpului Didactic, 2011). Aceștia li se adaugă volumul de traduceri în limba franceză din creația Mihaelei Malea Stroe, *Anotimp fără nume/La Saison sans nom* (București, Editura Pastel, 2008), dar alte cărți de poezie, proză, eseuri și cronici literare sunt încă îngropate în paginile revistelor deja amintite ori în *Acolada, Amphytrion, Antares, Ante Portas, Argeș, Arhipelag, Ateneu, Axioma, Bucovina literară, Bucureștiul literar și artistic, Cadran cultural, Cafeneaua literară, Cetatea culturală, Citadela, Convorbiri literare, Cronica, Dacia literară, Dunărea de Jos, Ex Ponto, Fereastră* (membră a colectivului de redacție), *Helis, Literadura, Litera 13, Lucafaurul de dimineată, Oglinda literară, Opinia studentescă, Plumb, 13 Plus, Poesis, Poezia, Porto-Franco, Pro Saeculum, Ramuri, Revista nouă, Scurt pe 2, Sud, Tecuciul literar-artistic, Tribuna, Viața băcăuană, Viața românească, Vitralii* (unde a fost redactor-șef) ș.a. Deși premiate, în sertare au rămas, totodată, piesele de teatru *Ziua hotărârilor, Simple coincidențe* și *Adagio*, însă și alte texte ce așteaptă să fie scoase la iveală. Dornică mereu să-i sprijine pe cei din jurul său, în 2010 a urmat un curs de metodiști, la Iași, îndrumând

apoi benevol peste 50 de cadre didactice aflate la început de activitate în cadrul Inspectoratului Școlar Buzău. S-a implicat cu toată pasiunea și în mediul cultural, la 22 septembrie 2006 fondând Asociația Culturală „Valman“, apoi editura cu același nume și, din noiembrie 2008, revista *Spații culturale*, distinsă cu Premiul de Excelență la „Alecsandriadă“ și cu Medalia „Teiul de aur“ a Editurii Gee (Botoșani, 2019) și care, de-a lungul anilor, au lansat și susținut zeci de autori, unii dintre ei devenind nume de referință ai literaturii contemporane. Pe o parte dintre scriitorii valoroși (Daniel Drăgan, Virgil Diaconu, Viorica Răduță, Florentin Popescu etc.) i-a premiat în cadrul Saloanelor revistei *Spații culturale*, desfășurate în anii 2009-2012 și 2017-2019, însă despre majoritatea a scris fie cronici și recenzii, fie prefețe și postfețe (Rodica Dascălu, Petruche Ploeanu, Viorel Savin, Valeriu Sofronie, Cristina Ștefan), fără să aștepte vreo recompensă. La rândul ei, a fost tradusă în limba engleză de Dan Brudașcu, în albaneză de Baki Ymeri și în franceză de Paula Romanescu, inclusă în antologiile *Voices of contemporary romanian poets/ Voci ale poezilor români contemporani* (Cluj-Napoca, Sedan Publishing House, 2007), *Autografe pentru „Bucovina literară“ (2000-2009)* (Suceava, Editura Mușatinii, 2009) și *Sub semnul lui Bacovia: antologie pentru „mâine și mai mâine“* (Bacău, Editura Art Book, 2015), în vreme ce creația sa a primit între timp și alte premii, între care amintim Mențiunea pentru proză la Festivalul de Proză scurtă și Eseu „Pavel Dan“ (2004), Premiul pentru eseu la aceeași competiție (2005), Premiul pentru critică al Fundației „Lucafaurul“ (2006), Premiul de Excelență al Festivalului „Duiliu Zamfirescu“ (2007), Titlul de Cavaler al Ordinului „Miorița“ (2007) și Premiul de Excelență pentru întreaga activitate la Festivalul Bacovia (2016). Membră a Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor și a Comitetului de conducere a acesteia, virtuoză scriitoare ivită în așezarea minească de pe Valea Troțușului are încă multe de spus și de înfăptuit, astfel că și consilierii celor două așezări pe care le-a înobilat cu truda ei, Comănești și Râmnicu Sărat, vor mai avea răgaz să reflecteze dacă îi vor acorda sau nu titlul de Cetățean de Onoare, pe care îl merită cu prisosință.

Poetul Gheorghe Chițimuş

Născut acum șapte decenii (16 ianuarie 1951), în Bacău, fiul Luminiței (n. Oancea), croitor, și al receptorului Gheorghe Chițimuş și-a început studiile primare la Școala Generală Nr. 2 (1958-1960), iar cele gimnaziale le-a încheiat la Școala Generală Nr. 5 (1963-1967), după ce a peregrinat prin mai multe instituții de învățământ băcăuane, în funcție de cartierul în care părinții au reușit să găsească o locuință cu chirie.

Desele schimbări survenite în copilărie se pare că l-au marcat în suficientă măsură pentru ca întreaga sa existență să stea sub semnul imprevizibilului. Nu reușește, astfel, în primul an să depășească baremurile de admitere la liceu, dar își varsă amarul în poezie, debutând în paginile revistei **Ateneu**, în octombrie 1968, cu poeziile **Fântâna timpului**, **În ev**, **Basn fantastic** și **Infernul oamenilor**. Un infern simțit pe propria piele, întrucât după ce începe să frecventeze Cenaclul „Lucian Blaga”, ce funcționa în sala de lectură a bibliotecii Casei de Cultură a Sindicatelor „Vasile Alecsandri”, intră în vizorul Securității din Bacău, alături de alți membri ai acestuia fiind anchetat în mai multe rânduri pentru activitatea literară, până în octombrie 1989.

Se angajează ca poștaş, e admis la cursurile serale ale Liceului „Lucrețiu Pătrășcanu” (azi, Colegiul Național „Gheorghe Vrănceanu”, 1968-1969), dar obligat de schimbările tot mai dese ale locurilor de muncă, în următorii trei ani se numără printre cei care urmau cursurile fără frecvență ale Liceului „Vasile Alecsandri” (1969-1972). A avut apoi trei tentative de a intra la facultate - o dată la IATC și de două ori la Facultatea de Medicină din Iași -, dar în cele din urmă s-a lăsat păgubaș, întrucât și-a dat seama că dosarul său îi stă în cale.

După efectuarea stagiului militar e, rând pe rând, muncitor

necalificat la Liceul PTTR, ICRTI și Fabrica de Confecții din Bacău, profesor suplinitor la școlile generale din Poiana Negri (1976-1977) și Plopana (1979-1980), secretar al acesteia din urmă (1980-1982), zidar pe șantierele băcăuane. Singurele etape cât de cât sigure au fost cele în care a lucrat ca agent prestări servicii la EAFL Bacău (actualul TERMLOC, 1985-1993) și ca bibliotecar la Camera de Comerț, Industrie și Agricultură a județului Bacău (1994-2005). Disponibilizat în urma restrângerii activității la CCIA, a reușit cu greu să-și găsească un post de curier la S.C. Curiero Service S.R.L.

Deși între timp s-a căsătorit și a devenit tatăl a doi copii, nu a renunțat la poezie, publicând grupaje de versuri în **Ateneu**, **Amphitryon**, **Arc**, **Expres cultural**, **Lucafăru**, **13 Plus**, **SLAST**, **Vitraliu**, activând în Cenaclul Artelor, Cenaclul Avangarda XXI(I) și Cenaclul „Octavian Voicu”, participând la alte manifestări literare și culturale ori la concursuri și festivaluri de creație. Exigența sa proverbială și lucrul intens pe manuscris, coroborate cu tracasările „organelor” și greutatea vieții ante și post tranziție au făcut ca până la debutul editorial să treacă mai bine de trei decenii.

Anunțată de amplul grupaj publicat în prestigioasa revistă

Arc, girată de prozatorul George Bălăiță și cu prezentarea acestuia (*Vas ancorat, Lume veche, Case și străzi, Ultimul tren, Pe țărmul setei, Întreaga lume, Seara de cenușiu, Nu credeam, Mintea cea de pe urmă, Gândul ce nu ajunge, Credincios speranței*), **Cartea spiritului invers** (Editura Cartea Românească, București, 1998) s-a bucurat însă de aprecieri favorabile ale criticii, fiind distinsă și cu Premiul I pentru debut în volum la Colocviile de literatură „Poezia secolului XX” de la Aiud (1999). Aceeași distincție i-a încununat creația la Festivalul Internațional de Poezie de la Sighetul Marmației (1999), precedată, în 1997, de Premiul pentru poezie la Concursul literar „Avangarda XXI”. Lucrează, de două decenii, la manuscrisul **Romanțele și psalmii poporului român**, din care a publicat câteva cânturi în **Ateneu**, **Expres cultural** și **Vitraliu** și a citit alte câteva în Cenaclul „Octavian Voicu” sau în lecturi publice. În ultimii ani a publicat, de asemenea, articole de opinie în **Ziarul de Bacău**, în unele din ele evocând întâmplările sale din timpul anchetelor securiste.

Scriitorul Victor Munteanu i-a inclus poezia **Portret** în antologia **Retrospective 2** (Editura Fundației Culturale Cancicov, Bacău, 2008) și tot el, în calitate de președinte al Fundației Culturale „Georgeta și Mircea Cancicov” și al juriului ce a acordat premiile anuale ale acesteia, i-a înmănat Premiul pentru cel mai bun poet al anului 2007.

Remember. Pe 6 ianuarie 2021 a trecut la Domnul poetul **Iancu Grama**, membru al Filialei Iași a U. S. R.

Scriitorul-erou Ion Grămadă

N. 3 ianuarie 1886, în satul Zaharești, comuna Stroiști, județul Suceava - m. 27 august 1917, la Cireșoia, comuna Dofteana, județul Bacău. **Scriitor.** Întâiul născut din cei cinci copii ai familiei țăranilor Paraschieva (n. Gașpar) și Constantin Grămadă își începe studiile primare la Școala Zaharești (1893-1897), continuându-le apoi la Liceul Greco-Ortodox din Suceava (1897-1906), la Facultatea de litere a Universității din Cernăuți și la Universitatea din Viena. Bun cunosător de germană, franceză și italiană, descoperă bucuria lecturii, citește cu asiduitate literatura autorilor străini în vogă și exersează traducerea operelor acestora. În 1904 trimite încercările literare la revistele timpului, sub pseudonimul Nicu Nalbă debutând în **Junimea literară** din Cernăuți, care îi publică schițele *De înviere* și *Întoarcerea*. Un an mai târziu, în octombrie, revista **Luceafărul** din Budapesta îi publică, la rândul-i, schița *În ajunul despărțirii*, iar **Junimea literară** îi acordă, în urma votului cititorilor, Premiul său pentru schița **In Abbiategrosso**. În pofida aptitudinilor literare, la Universitatea cernăuțeană optează pentru istorie și geografie, dar va continua să publice schițe, povestiri și nuvele, precum și traduceri, înființând, la 15 noiembrie 1907, propria publicație, **Deșteptarea**, care va deveni „cea mai bine redactată și mai răspândită gazetă populară a Bucovinei”. Datorită aprecierilor de care se bucură, devine membru în Comitetul Junimii și președintele secției ei literare, calitate în care organizează, în 1908, o amplă șezătoare, la care-i invită, din România, între alții, pe Nicolae Iorga, Șt. O. Iosif, Simion Mehedinți, Dimitrie Onciul, Mihail Sadoveanu și Constantin Stere. Împreună cu câțiva tineri literați frecventează casa părintelui Constantin Morariu, din Pătrăuți, unde o cunoaște pe fida acestuia, Elvira, de care se îndrăgostește. Din păcate pentru el, în scurtă vreme e angajat ca preceptor în familia ministrului Al. Constantinescu, aflată la Abbazia (Italia), și deși instruirea fiului acestuia, Atta Constantinescu (viitorul ministru), îi asigură confort financiar și timp liber, logodna lor nu mai are loc. În 1909 efectuează un periplu la Roma, Florența, Veneția, Bologna și Ancora, lucrează intens la o istorie a Bucovinei, debutează editorial cu **O broșură umoristică. Câteva reflexiuni la „Habsburgii și Români”** părintelui Victor Zaharovschi (Editura Societatea tipografică bucovineană, Cernăuți, 1909), dar elanul său creator e întrerupt în octombrie, când e chemat în armata austro-ungară. Încorporat într-un regiment de vânători de munte din Tîrent, se îmbolnăvește de bronșită severă, care

evoluează apoi în pleurezie, în pofida tratamentelor medicale și a spitalizării. Cum, în vara lui 1910, medicii îi depistează și un defect la inimă, este scutit de serviciul militar, plecând în Regat, unde audiază cursurile lui Nicolae Iorga. La îndemnul reputatului istoric, începe să traducă **La Roumanie ou Histoire, langue, littérature, orthographe, statistique etc. des Roumains** de J. A. Vaillant, apărută la Paris, în 1844, dar, nemulțumit de nivelul cursurilor de la Cernăuți, în toamnă se înscrie la Universitatea din Viena. Este ales membru al Societății studențești „România jună” din Viena și, devenind președintele secției ei literare, se hotărăște să scrie istoricul celor patru decenii de la înființare. În iarnă pleacă la București pentru a consulta documentele la Biblioteca Academiei, scrie și publică articole în **Deutsches Volksblatt, Tribuna, Românul și Viața românească**, încredințând tiparului culegerea de schițe istorice **Din Bucovina de altă dată**, editată de Biblioteca Societății „Steaua” din Cernăuți. Cu un titlu ușor modificat, antologia a cunoscut, în 1911, și o ediție bucureșteană, sub egida Editurii Institutului de Arte Grafice C. Sfetea. În mai 1912 e angajat redactor la ziarul **Românul**, din Arad, scriind articole politice din care răzbate angajamentul său de parte idealului național. Colaborează, totodată, la **Tribuna** din Cluj și **Viața nouă** din Cernăuți, definitivând în același an, la Arad, și publicând, la Cernăuți, monografia istorică **Societatea Academică „România jună” din Viena (1871-1911)**. Nemulțumit de atmosfera de intrigă interne din Arad, la 1 ianuarie 1913 se întoarce la Viena pentru a-și pregăti doctoratul despre participarea românilor la Asediul Vienei din 1683, susținut cu brio la 16 iulie. Doctor în Litere al Universității din Viena, cu teza **Anteil der Rumänen an der Belagerung Wiens**, devine, din toamnă, profesor de liceu la Cernăuți, unde predă istoria și logica. În 1914 publică, la Heidelberg, **M. Eminescu. Contribuții la studiul vieții și operei sale**, este angajat redactor la **Viața nouă**, dar în august izbucnește Primul Război Mondial, așa că se alătură sutelor de bucovineni ce au refuzat să lupte împotriva fraților lor și trece granița în România, unde este ales, la 11 septembrie, în comitetul de refugiați ardeleni și bucovineni ce a redactat manifestul de susținere a idealului național. Devine profesor de limba germană la Liceul Militar Mănăstirea Dealu, în martie 1915 fiind mobilizat pe loc. La jumătatea lunii, pe 15, ține un discurs însuflețitor la depunerea jurământului de către voluntarii bucovineni, militând pentru intrarea României în război împo-

triva Puterilor Centrale. În același spirit lucrează la o antologie de articole polemice și angajat naționaliste, intitulată **Cartea durerii sau Cartea sângelui**, care, din pricina războiului, nu va mai fi publicată. Apare, în schimb, în 1916, grație eforturilor Tipografiei Gobl și fii, teza de doctorat **Anteil der Rumänen an der Belagerung Wiens (1683)**. Când, la 27 august 1916, România intră în război, refuză statutul pe care-l avea, de mobilizat la locul de muncă, și cere să fie trimis pe front. Refuză apoi, rând pe rând, ofertele de a fi profesor la Liceul Militar din Iași sau instructor de recruți, deși acestea, fiind slujbe în spatele frontului, i-ar fi putut salva viața, pe aceea de ofițer de instrucție sau observator al unității în care fusese numit, preferând să fie trimis în linia întâi. I se încredințează comanda unui pluton de vânători de munte din Batalionului I, Regimentul 8 Vânători, aparținând Armatei a II-a, și intră pe teatrul de operații de la Mărăști, în linia de apărare a Moldovei, în focul celei mai dure încleștări de la începutul războiului. La exact un an, pe 27 august, în timpul unui asalt al trupelor române, cade pe câmpul de luptă de la Cireșoia, secerat de mai multe rafale de gloanțe. Înmormântat într-o poieniță de pe înălțimea ce urma să fie cucerită, osemintele sale au fost deshumate și transferate, pe 12 mai 1926, în Cetatea de Scaun a Sucevei, în locul crucii de stejar gravate cu fierul roșu de la Cireșoia fiind ridicată, la noul mormânt, o Troiță de lemn, la care au loc anual ceremonii. Tot în memoria lui, o stradă din Târgu Ocna și o alee din Suceava îi poartă numele, în timp ce în comuna Stroiști a fost înălțat, la inițiativa scriitorului și publicistului Ion Drăgușanul, un bust al eroului, realizat de sculptorul Cezar Popescu. Urmând exemplul criticului și istoricului literar Constantin Loghin, care în 1924, la Cernăuți, a editat și prefătat un volum de **Scrieri literare** (Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”), același animator sucevean a întocmit, la rândul-i, volumul antologic **Cartea sângelui** (Editura Mușatinii, Suceava, 2002), ce însumează o parte din lucrările apărute în publicațiile deja amintite, precum și în **Glasul Bucovinei, Neamul românesc, Tribuna poporului, Almanahul jubiliar „Academia ortodoxă”** (Cernăuți) și **Mitteilungen des Rumanischer Institut an der Universität Wien** (Viena). Tot în semn de omagiu, Cenaclul Casei de Cultură din Târgu Ocna îi poartă numele, menținându-i vie memoria în spațiul Bacăului, ca și Grupul Editorial „Ion Grămadă” în cel sucevean.

G. C. SIMION

Manuscris

Târziu în Decembrie

Dimineață străvezie printre casele tip vagon
ale acestui mic oraș dunărean
cu luminile stinse
precum un cuirasat plutind în derivă
prin care treci și îți se pare tot mai mult
că este o farsă și că nu tu ești acolo ci altcineva
care îți vrea tot binele din lume
și se interpune între tăcerea de aici și acel du-te-vino
al personajelor dintr-o piesă de Cehov

Stolul unor grauri deasupra
pumnului ridicat al statuii din centru
anunță sosirea zăpezii
prin parcul vechi plin de buruieni
al căror verde rezistă până târziu în Decembrie
și printre notele unei partituri de Rameau
auzită la difuzorul gării
îți pare că nimeni nu pleacă definitiv de aici
ci nici unul dintre noi nu mai este în stare
să-l găsească

Un teritoriu vast

Graba cu care îți aduni lucrurile
peste cearceaful boțit al unei insomnii
atunci când cei care ne-au încântat și ne-au dat încredere
sunt și cei care ne-au dezamăgit cel mai mult
iar orizontul se poate atinge
precum liniile frânte ale unui tablou după care se
află un altul
unde viitorul pare un onest trecut
puțin modificat de pecețile cu chinovar
când începe un fel de înserare
trează și trăită
peste un teritoriu vast ce se extinde

cu o populație din ce în ce mai puțină
dincolo maldărul de frunze uscate
din grădina fără delicii
unde țevile puștii de vânătoare
ca doi ochi prelungi
ar vrea să se lipească de ochii vânatului
să nu se mai știe
cine pe cine privește și amenință

O balerină ieșită din oglinzi

Reflexia chipului tău
pe luciul pianului aidoma
fericirii ce s-a prefăcut și continuă
să se prefacă
în saloane și străzi demodate
când lumina se aruncă înaintea ferestrelor
smerită și iertătoare
iar o balerină ieșită din oglinzi
sare de pe un taler al dreptății pe altul
sub ploaia de Noiembrie rugată
să mai stea puțin cu noi
ca un surogat al prieteniei
în timp ce din sertar
cad fotografiile
cu foștii colegi
de cucerit o lume
de suferit o alta
și le privești îndelung
fără să recunoști pe nimeni

Ore centripete

Noști brăzdate de securea lunii
prin ore centripete
când vrem să punem
între paranteze puțin câte puțin
microistoria
și să inventariem tot ce poate da un sens
acestei brume de liniște și voluptate
ea însăși mai singură decât
vom putea noi crede vreodată
speriată de apa mării ca un ser transparent
lângă baraca de la capătul digului
și pâlpâitul farului genovez
unde eram altădată siguri că putem zări
toate minunile sfârșitului de sezon

Alexandru CAZACU

Glossă

Taina vieții nu se schimbă,
La prefaceri dese-n lume,
Tu înțelege-o-n orice limbă
Fă-ți prin muncă un renume,
Idei mari se nasc în minte
Noi credințe prind o formă,
Prin fixarea altor ținte
Azi gândirea ți-o transformă.

Pusă-n față ca statuia
Legea să rămână lege,
Nu-n politica altuia
Ce cu ea face și drege,
Nu te pune-n slujba lor
Care joacă într-una rumbă,
Sub lumina stelelor
Taina vieții nu se schimbă.

Vorbe sunt și vor fi multe
Mintea omului s-o împuie,
De promisiuni s-asculte
Când e neagră, albă nu e,
Se unește, se desparte
Și nu spun acuma glume,
Totu-i scris ca într-o carte
La prefaceri dese-n lume.

Pe fereastră când te uiți
Lumea este așa cum este;
Plină ochi de neofiți
Ce se vor zmei în poveste,
Tu privește-i în oglindă
Prin hoție cum se plimbă,
Nu e foc să se aprindă
Tu înțelege-o-n orice limbă.

Și bogatul și săracul
Au câte un loc sub soare,
Unul își gustă coniacul
Celălalt e într-o lentoare,
Sensul vieții cine-l știe?
Nimeni nu vrea să-l asume,
Ce ai strâns se împrăștie
Fă-ți prin muncă un renume.

Sunt prea multe șiretlicuri
Care leagă și dezleagă,
Dacă banii-i dai în plicuri
Ai o șansă să te-aleagă,
Tu o știi încearcă șansa
Ce ți-au spus-o dinainte
Ori înlătură-i ofensa,
Idei mari se nasc în minte.

Nu te-ntrece în hoție,
Are un capăt și norocul
Chiar dacă la'ta soție
I-a venit acum sorocul,

Nu depune chezășie
Pentru nu știu ce reformă,
Totul e-n devălmășie
Noi credințe prind o formă.

Nu-ți lăsa sufletu-n chingi
Să se zbată ca un pește
Ce te-ndeamnă să atingi
Doar în inimă îți crește
Orice vrajă de te cheamă
Lasă-ți gândul în cuvinte
De credință ține seamă
Prin fixarea altor ținte

Lumea e un joc secret
Mai marii lumii-l joacă
Nimeni nu știe concret
Ce-i îndeamnă, ce-i provoacă
Trece omul des prin gară
Ceferist în uniformă
C-o neliniște fugară
Azi gândirea ți-o transformă.

Azi gândirea ți-o transformă
Prin fixarea altor ținte
Noi credințe prind o formă,
Idei mari se nasc în minte
Nu-ți uita al tău renume,
Tu înțelege-o-n orice limbă
La prefaceri dese-n lume,
Taina vieții nu se schimbă.

Reflexivă

Doruri strânse-n cerc, ispite,
Umbra deghizată-n trup
Tot mereu îmi poartă urma,
Din înalt să nu mă rup.

Se dezlănțuie mirajul,
Sparg zăgazuri și încerc
Să prind stelele cu mâna -
Care au scăpat din cerc.

Doar luceafărul de seară
(Mult mai dornic de-o idilă)
Vine pân' la tine-n casă -
Să te mângâie, copilă!

Noaptea stă în echilibru
Și pe-o parte și pe alta;
Se zidește în spațiul curb
Piatra cioplită cu dalta.

Turnurile se înclină,
De pe ziduri cad răniți,
Dar nu va pieri vreodată
Un popor de răstigniți.

Toate ale lumii trec,
Umbra deghizată-n trup

Manuscris

Va străbate nesfârșitul -
Din înalt să nu mă rup.

Cântec de piatră

Piatră-n drum, pe suflet piatră,
Numai știu de-i calea dreaptă,
Focul nu mai arde-n vatră
Și să urc n-am nicio treaptă

Zidurile-n trup de casă
Sunt clădite numa-n piatră,
Câinii lumii nu mă lasă
Și din când în când mă latră

Rogu-te să-mi pui în vatră
Timp destul ca-n ceasul lung,
Lâng-un Dumnezeu de piatră
Să mă-nchin când o s-ajung.

În genunchi pe lespezi ude,
Să-ți mărturisesc risipa,
Să înalț din oase crude
Trup de fâlfâit aripa.

De voi ajunge

Se tot întinde oceanul între noi
Și tot mai multe ape prind a-l umple,
De parcă cerul s-a prăbușit cu ploii
În toamna ce m-apasă dinspre tâmpale.

De atâta vârstă înflorind aștept
Mînunea ta să îmi destrame visul,
Că îmi înverzise ram de mirt în piept
Pregătind în chaos paradisul.

Ca o pasăre cu aripile-n sus
În zborul oblic ai tăiat tăcerea,
Un soare îmi răsărise la apus
Sub pașii care măsurau căderea.

De voi ajunge acolo unde nu-s
Decât acei ce trec ca heruvimii,
În grădinile olivilor ascuns
Îți voi trimite visul meu cu crinii.

Nicolae VĂLĂREANU SÂRBU

Puterea destinului*

Lala îl convinsese pe Valentin că este o ființă castă, de aceea nu se grăbea să-i deranjeze intimitatea feminină. Sentimentele pe care le nutrea îl îndemneau să aibă încredere în ea și să o înțeleagă. Lala era una din ființele care în ceea ce privește căsătoria încă mai respecta cu sfințenie regulile creștinești. Dorea să fie fată mare când va intra în biserică să se cunună religios. Valentin i-a înțeles dorința și nu o deranja cu gesturi sau acțiuni potrivnice.

Hotărârea lor de a se căsători a fost comunicată părinților și bineînțeles Lala și-a anunțat gazda. Aceasta s-a bucurat sincer, deoarece era conștientă că și ea contribuise cu ceva la această unire.

Aveau nevoie de nași și cei mai nimeriți, au zis ei, sunt Ioana și Anghel Rugină, cu care, după ce s-au cunoscut, devenise un obicei să se vadă ca între prieteni, de aceea au hotărât să le facă această propunere.

Lala a telefonat astăzi Ioanei la serviciu și i-a invitat să servească cina în oraș. Ioana a fost de acord, împreună stabilind restaurantul și ora la care să se întâlnească.

Lala și Valentin au venit ceva mai devreme la restaurant. Oaspeții au ajuns la câteva minute după ora fixată. Își permiteau acest lux deoarece aveau mașină proprietate personală cu care puteau suplini grija de a-și lua timp de rezervă pentru a ajunge undeva.

Toți s-au așezat la masă și cu un pahar de coniac în față s-au întreținut reciproc pe diverse teme, inițiativa fiind a femeilor, bărbații doar veneau cu adăugiri sau lămuriri ale problemei care se discuta. Femeile se simțeau bine, erau sigure pe ele, ieșeau în față cu naturaletă care lipsea bărbaților. Totuși bărbații nu-și făceau griji de evoluția întâlnirii. Au comandat de mâncare fiecare ce a dorit. A venit și momentul când Valentin le-a făcut propunerea de a le fi nași de cununie. Până atunci Lala condusesse discuția cu abilitate, astfel ca Ioana și Anghel să înțeleagă cam ce doresc de la ei. Pe loc familia Rugină a acceptat rugămintea ce li se adresa. Valentin le-a mulțumit strângându-i mâna lui Anghel și sărutând mâna Ioanei. Lala și-a îmbrățișat viitorii nași.

Lala a propus, iar Valentin a

fost de acord, să-și ia fiecare câte o săptămână de zile liber de la serviciu, perioadă în care să meargă în vizită la părinții lor, pentru a cunoaște fiecare familia celuilalt și să le aducă la cunoștință hotărârea de a se căsători. Valentin nu a reușit să-și ia liber decât aranjând cu medicul de dispensar la care era arondat să-i dea un concediu medical, pentru o boală închipuită în schimbul unei atenții de nerefuzat. Lala a rezolvat mai ușor situația. A mers la director și i-a spus adevărul. Acesta a felicitat-o și i-a spus să-și ia liber cât are nevoie să-și rezolve problema. I-a spus totuși să-și aducă la zi evidențele, astfel ca să nu i se simtă lipsa.

Prima dată au mers la părinții Lalei, care acum se mutaseră în casa bunicilor dinspre mamă. Constatase că la bloc se plectiseau, de aceea au luat această hotărâre. Bunica avea și ea nevoie de ajutor, pentru că anii o făcuse mult mai neputincioasă, iar cu trecerea timpului gospodăria se ruina tot mai mult și era păcat.

Acum casa bunicii era din nou primitoare, tatăl Lalei o reparase și o adaptase noilor cerințe cu mai puține animale și acareturi. La indicațiile mamei, casa fusese transformată să fie funcțională, utilă și curată.

După ce și-au abandonat bagajele s-au spălat pe mâini la un bazin cu robinet improvizat pe care trebuia să-l alimentezi periodic cu apă. Erau supraveghiați de mama Lalei, care aștepta cu un prosop curat în mână, cu care urmau să se streargă musafirii, după ce se spălau pe mâini și pe față.

- Imediat este gata și masa, spuse mama. Cât vă odihniți și vă dez-morțiți oasele puțin, întind și eu masa.

Lala l-a luat de mâna pe Valentin și i-a spus:

- Vino să-ți arăt curtea. Valentin s-a supus și a mers în direcția în care îl dirija Lala. A fost condus la un dud bătrân în care Lala i-a arătat o creangă groasă puțin deasupra înălțimii lor, spunând:

- Uite, de această creangă, bunicul îmi improvozase un leagăn dintr-o frânghie și, acolo unde trebuia să mă așez să mă dau huța, bunica pusese o pătură pe care o plia de mai multe ori, astfel ca șederea mea și legănatul

să fie plăcut. L-a condus mai departe și i-a arătat livada, care nu mai era tot atât de deasă și întinsă ca pe vremea bunicului, apoi l-a condus și i-a arătat grajdul unde bunicul ținea animalele. Acum era gol, dar curat, cu lucrurile așezate în ordine. Tatăl Lalei se îngrijea de tot ce însemna curte și o făcea cu simț de răspundere, ca un adevărat gospodar.

- Puteți veni la masă, a spus mama Lalei, potrivindu-și glasul atât cât să poată fi auzită.

Aici Valentin se simțea foarte bine, își amintea lucruri vechi și retrăia momente din copilăria sa. Crescuse doar la țară și nu era străin de liniștea și smerenia vieții trăite într-un asemenea mediu.

Pentru a face o impresie cât mai bună, Valentin se controla îndeaproape. Era foarte politicos și se scuza mereu atunci când credea că va spune ceva sau va întreprinde ceva care ar putea deranja. Era foarte atent cu bunica Lalei, deoarece știa că bătrânii sunt ușor de influențat. Bunătatea și simplitatea părinților Lalei îl făcea să se simtă familiar. Această stare crea o atmosferă destinată în care Valentin căpăta curaj și mărturisirea multe din copilăria și adolescența sa.

Seara mâncau cu bătrânii în fața casei, la o masă mare în comparație cu numărul lor, luminată de un bec pe care socrul lui îl trăsese de la o priză din casă. Valentin era fericit că se află la această masă, împreună cu rudele Lalei.

- Ce frumos și ce plăcut e aici! acum seara, spuse Valentin, încercând să fie visător, și ce liniște.

- Viață patriarhală, completă Lala. Oamenii se culcă odată cu găinile. Aici este frumos să stai câteva zile și să nu faci nimic, doar să te odihnești și să privești locul și oamenii. Dacă ai grijile acestor oameni și te ocupi să rezolvi treburile zilnice nu mai este tot atât de plăcut. Seara ești frânt de obo-seală.

- Fericirea și plăcerea se câștigă prin muncă.

- Depinde. Pentru a obține fericirea și plăcerea trebuie să fii și capabil din punct de vedere fizic și mental. În acest sat au rămas doar bătrânii.

Ei duc greul, realizează că la vârsta lor nu prea mai au puterea de a-și clădi fericirea și a-și satisface plăceri. Nu observi că toți sunt obosiți și triști. Doar grijile îi scot din casă.

Lala avea chef să vadă ulița pe care cândva mergea însoțită de bunica sa la magazinul din sat.

- Pe întuneric? întrebă Valentin.

- Pe întuneric, răspuse Lala. Nu-ți fie frică, este greu până ți se obișnuiesc ochii cu întunericul, apoi totul va fi bine.

Se ridicară amândoi. Când au părăsit lumina becului Valentin călca șovăitor. Nesiguranța lui îl făcu și mai drag în ochii Lalei. Îl prinse de braț și înaintau în întuneric. Se simțea fericită. Părinții Lalei și bunica au rămas la masă.

- O să ne umplem pantofii de praf, spuse Valentin

- Asta este plăcerea mea pe care mi-o doream de mult. Să-mi mai murdăresc odată pantofii cu acest praf al copilăriei. Când mergeam cu bunica la magazin, mă încălța cu sandalele cele bune și când mă întorceam, bunica mă descălța și îmi curăța sandalele. Mă încălța cu altceva pentru joacă. Atunci când trebuia să mă joc prin curte sau cu alți copii purtam teniși, știi ce sunt ăia, nu?

- Cum să nu! Încălțăminte tuturor copiilor pe timp de vară.

- De fapt eu nu doream să văd magazinul, spuse Lala, doream să merg puțin prin praf și să mai simt în nări acest miros de curat care alternează cu mirosul usturător ce persistă în jurul curților unde sunt cai, vaci și alte animale. Dacă vrei ne putem întoarce.

- De acord, spuse Valentin. Aici este imperiul tău, eu doar mă supun.

- Nu sunt nici măcar proprietară, sunt doar o trecătoare care dorește să se întoarcă în timp pentru a-și regăsi copilăria.

Când au intrat în curte părinții îi așteptau. Văzându-i că au apărut, bunica îmbujorată, cu ochii luminoși în care îi citeai bucuria că nepoata ei este fericită, a spus că ea trebuie să se retragă pentru că a obosit și trebuie să se culce.

Când vizita era aproape pe sfârșite, Valentin a fost luat de viitoarea soacră și condus în camera de curat a

locuinței. Aici l-a invitat să ia loc pe pat. Maria Ivan, mama Lalei, s-a asigurat că nu au fost văzuți de nimeni și apoi s-a așezat pe pat, lângă Valentin. Tuși odată ca atunci când ai emoții și trebuie să ții o cuvântare. Valentin era puțin tensionat și stătea ca un vinovat care așteaptă verdictul.

- Valentin, începu soacra, trebuie să discutăm o problemă, problema Lalei. Tu o iubești pe Lala? Spune-mi ca unei mame.

În fața unei asemenea întrebări directe, Valentin roși. Întrebarea nu era greu de digerat, dar răspunsul era jenant. Chiar dacă era mama Lalei, pentru el era o ființă pe care o vedea a doua oară, dar pentru prima dată în postura de soacră. Întru-un târziu Valentin răspuse:

- De vreme ce am hotărât să ne căsătorim și vreau să vă precizez că eu am fost cu inițiativa, sigur am pentru Lala niște sentimente alese și că o iubesc.

- Deci o iubești pe Lala, insistă soacra cu acest cuvânt, te înțeleg și te cred. Ești sigur că o vei iubi mereu?

Pentru Valentin cuvântul iubire în acest cadru era stânjenitor, mai ales că era rostit de o femeie pentru care datorită vârstei, avea alte valențe,

- Sunt sigur, mamă soacră! răspuse Valentin

Maria Ivan, zâmbi abia perceptibil. Era prima dată când îl auzea spunându-i mamă soacră. Nu era rău.

- Lala este o ființă rară, continuă Maria Ivan, delicată, capricioasă ca orice femeie, dar stabilă, mai ales în dragoste. Dacă Lala prețuiește pe cineva, nu renunță ușor la el, cu condiția ca acel cineva să nu o neglijeze, să-i plătească cu aceeași monedă, să o facă fericită. O cunosc pe Lala, pentru că este copilul meu, a crescut și s-a maturizat sub ochii mei. Nu știu dacă înțelegi, dar eu îmi iubesc copilul. Fiind singură la părinți i-am făcut toate poftele, însă am învățat-o să fie ascultătoare și respectuoasă. Atunci când a fost nevoie am fost îngăduitoare cu ea, dar în rest i-am cerut să facă ce era util pentru ea și pentru noi.

Dacă te-ai hotărât să faci acest pas, m-aș bucura să cred că apreciezi la fata mea nu numai fizicul, ci și sufletul. Cred că ai reușit să o cunoști bine cu defectele și calitățile ei. Aș fi liniștită să vă știu fericiți. Noi o să vă

ajutăm cu ce putem și nu uita că a-ți lăsa inima și mâinile în grija cuiva, este un act de credință.

A doua zi însurășii au plecat spre locul unde se născuse Valentin. Ca și altădată, la plecare, tatăl și-a manifestat aceleași emoții. Bunica plângea, se căina că nu știe dacă are să o mai vadă vreodată, mama le dădea sfaturi.

Acasă la Valentin petrecerea era în toi. Tatăl lui știind că-i vine băiatul cu logodnica și-a îndemnat soția să facă mâncare multă și bună. Au tăiat mai multe găini, a scos un borcan mare cu carne de porc prăjită, pusă la untură de iarna, făcuse rost de carne pentru grătar și si-a chemat rudele apropiate. Când Valentin și Lala au intrat în curte au fost întâmpinați cu chiote de bucurie. De la o masă lungă instalată în curte s-au ridicat toți mesenii și s-au îmbrățișat de-a valma. Lala suporta cu greu mirosul de alcool pe care-l emanau invitații. Unii dintre ei miroseau a transpirație. Dându-și seama că această atmosferă o deranjează pe Lala, mama lui Valentin i-a potolit pe cei care se îngămădeau în sufletul Lalei, a luat-o și a dus-o în casă. Aici viitoarea soacră și-a îmbrățișat nora și i-a urat bun venit. Și-a cerut scuze pentru modul furtunos în care au fost primiți.

- Se bucură și ei, a spus mama. Valentin este iubit de toți și la rândul lui și el îi iubește. Sunt toți de același sânge.

Undeva în lateral, ca și la mama Lalei, se afla un robinet cu un rezervor cu apă, la care Lala a fost condusă de mama lui Valentin să se spele pe mâini și au intrat din nou în casă. Valentin se pierduse printre rude. Toți doreau să schimbe cu el câteva cuvinte, toți îi urau bun venit și îl felicitau pentru că se căsătorise.

Seara târziu s-a terminat petrecerea de bun venit a viitorilor soți. La părinții lui Valentin nu au stat decât o zi, dar timpul a fost suficient să discute ce trebuia. Mama lui Valentin o confiscase pe Lala. Tot timpul a stat cu ea. Îi era dragă. Valentin îi spusese multe despre ea. Era circumspectă, știa că oamenii îndrăgostiți, cum își dăduse seama că este fiul ei, fabulează. Acum se convingea că Valentin nu mințise.

Ioan BĂRBUNȚOIU

* Fragment din romanul aflat în lucru.

Căi de cunoaștere a valorilor universale

Într-o muncă de echipă, George Țoncu, Petru Adrian Țoncu și Mihai Cătălin Țoncu au avut în obiectiv, ceea ce nu s-a împlinit încă în editologia românească: un periplu informativ privind *Istoria Premiilor Nobel*, în cinci volume, apărute la Editura „Alfa” din Iași, în anul 2013: *1901-2013. Laureții pentru chimie*; *1969-2013. Laureții pentru economie*; *1901-2013. Laureții pentru fizică*; *1901-2013. Laureții pentru literatură*; *1901-2013. Laureții pentru pace*.

Demersul cercetării nu e un fapt insolit în casa Țoncu, ci o preocupare constantă pentru a revigora memoria contemporanilor. Se înscriu în aceeași parametri volumele co-auctoriale despre geografia județului Vaslui și istoria Hușilor, dar sunt de semnalat volumele de autor semnate de Georgică Țoncu: studiul monografic *Comuna Arsura (natură, om, societate)* (2014) și, îndeosebi, ampla lucrare însumând 1214 pagini – *Enciclopedie de cultură generală. Analecte: I. Divinitate, cosmos, natură* (2014), *II. Populație, așezări, state, cultură și artă* (2015), *III. Resursele materiale și valorificarea lor economică* (2015).

Petru Adrian Țoncu – master în Economie la Univ. Cleveland, SUA –, este autorul lucrării *Influența comerțului internațional asupra dezvoltării* (2007). După ce a editat cartea confesivă *Gânduri despre America* în 2013, s-a alăturat

echipei paterne (integral familială, dacă avem în vedere și corectorul – prof. Magdalena Țoncu), lucrând la elaborarea enciclopediei *Istoria Premiilor Nobel*. Individual, a scris literatură de călătorie (*Și lacrimile dor...*, 2015) și a zăbovit atent asupra unui ținut asiatic, „țara lui Zhou, a dinastiilor ei, a dragonului”, în *Podul cunoașterii. Deșteptarea dragonului: China*, vol. I-II (2016) – lucrare de cercetare științifică privind cultura și civilizația Chinei.

E de laudă constanța editorială, prin colaborarea cu Nicolae Panaite, directorul Editurii Alpha din Iași, la care au apărut toate aceste lucrări.

Conform *Testamentului* de la Paris, lăsat de inventatorul suedez Alfred Nobel (pe 27 noiembrie 1895), într-o secvență, *Premiul Nobel*, se dau câteva precizări despre demersul atribuirii anuale a distincției, începând din 1901 (cu sucombări datorate celor două războaie mondiale), personalităților din întreaga lume, care s-au remarcat și au contribuit prin realizări de excepție la dezvoltarea științei și culturii „în domeniile: fizică, chimie, fiziologie și medicină, literatură, pace și economie”. Capitolul omagial: *Alfred Nobel – simbol al umanității*, situat la începutul fiecărui volum, cuprinde *reper biobibliografice* despre savant, modalitatea de *nominalizare* și *ceremonia de înmânare* a Premiilor Nobel.

Volumele enciclopedice coordonate de Georgică Țoncu sunt precedate de argumentul colectiv, cuprinzând cauzele („admirația și respectul față de eminentele personalități ale științei și culturii universale”) și perspectivele acestei întreprinderi migăloase: încrederea că tinerii din România „vor milita pentru atingerea acestor prestigioase idealuri”, vor înnobila „panteonul științelor, alături de marele savant George Emil Palade și Herta Müller”. În preambularul *Cuvânt înainte* din *Laureții pentru fizică* și *Laureții pentru chimie*, biologul acad. Con-

stantin Toma laudă întreprinderea profesorului de geografie Georgică Țoncu, de a culege și sintetiza în medalioanele despre savanții „nobeliști”, mulțimea datelor și informațiilor adunate din surse bibliografice (dicționare, enciclopedii, monografii, istorii ale culturii etc.) și de pe internet. Asemenea, în *Cuvânt înainte* din *Laureții pentru pace*, istoricul Costin Clit, apreciază că grupul co-auctorial și-a înțeles rostul de intelectuali „în peisajul istoriografiei locale, românești și universale”.

Problemele soluționate cu aceste dicționare țin de cele cinci domenii științifice: chimie, fizică, economie, literatură și pace (lipsește medicina, deocamdată!). Algoritmizarea materialului informativ e riguros respectată, de la *Argument* până la *Bibliografie*. Însotite de imaginea fotografică, articolele de dicționar corespunzătoare personalităților sunt așezate în ordinea cronologică acordării Premiului Nobel pentru fiecare specialitate. În principiu, acestea cuprind succinte date biografice, ascensiunea formativă, liste bibliografice ș.a. Cuprinsul textelor relevă contribuția excepțională (invenția, descoperirea, teoria, demonstrația, studiul, experimentul, metoda, scrierea / scrierile, viziunea artistică, activitate de militant etc.) pentru care laureții Premiului Nobel au fost răsplătiți în domeniile lor de activitate. În *Laureții pentru literatură* este numită distinct „*Motivația*”. De mare interes este *Tabel sintetic*, statistica adiacentă și *Bibliografia* cu care se încheie aceste volume enciclopedice.

Având la îndemână această serie de cărți despre *Istoria Premiilor Nobel. 1901-2013*, semnată de George Țoncu, Adrian Țoncu și Mihai Cătălin Țoncu, constatăm că demersul ostenitor al familiei de intelectuali hușeni fără astâmpăr a pus la îndemâna generațiilor prezente și viitoare căi de pătrundere în spiritualitatea universală.

Lina CODREANU

Când „clipitele toacă mărunț veșnicia“

La doi ani de la apariția cutremurătorului volum **Iudacainul. Cartea întâi a pocăinței** (Bacău, Editura Studion, 2018), înduhovnicitul poet **Ioan Enache** revine cu un tom la fel de zguduitor și încărcat de sensuri profunde, ce continuă *Parabola în trepte a unui mort viu* și procesul de conștiință la care ne-a făcut părtași printr-o spovedanie sfâșietoare și crâncenă, demnă de mărturiile creștinilor primului veac.

Fără să ne mai atenționeze asupra stihurilor din sumar, „Cel mai mic dintre caligrafii nebuni“, cum se consideră, reiterează în bună măsură temele abordate în prima carte a pocăinței, cu deosebirea că, de data aceasta, „vaierul stins al firii căzute/se-nchide în memoria udă./ ca un zbor spre orizonturi încuiate/ în pumnul lui Dumnezeu“ și că el scrie acum „cu-ntunerice pe-ntunerice din sufletul apei“, cu speranța că „Poate, în ultima zi, la Tronul Tău/ pergamentul de apă va dezveli un suspin“.

Convins că silabele sale se „imprimă în apă/ cu atingeri din legănările duhului“ și că „Pergamentul de ape cu înscrisuri în taină/ poate e lacrima ce izvorăște-n șuvoi/ din rădăcina Crucii Tale“, scrie cu „arătătorul pe câmpia lichidă“ un fel de jurnal pe care „soarele îl pipăie/ cu tulpina de raze dar nu-l pricepe a citi“, însă zădărnicia urmăririi-n aval „până la tâmpla depărtării“ nu-l împiedică să transforme filele apei în „cartea curgătoare a deșertăciunii“.

„Dactilograf pe tastatura undelor râului“, poetul „donează apei sensul tăcerii“ și lasă cuvântul „să iasă la înțeles de-a pururi“, încrezător că „apa nu va șopti nimănui ce i-a(m) scris“ și că el își duce „crucea pe-o carte/ curgătoare ca timpul“, pe care Iudacainul, sub talpa căruia a stat aproape jumătate de veac, nu o va mai putea descifra, înlesnindu-i astfel purificarea mult râvnită.

Conștient că patruzeci și doi de ani a alergat prin „pustiul tăgăduirii/ îmbrăcat în nesimțire/ ca-ntr-o haină impermeabilă de smoală subțire“ și că e încă o perioadă „încuiat în minciună“, descrie „pe glăsurile apei detaliu cu detaliu comoara de urâciuni/

tăinuită sub coaste“ și le înmănușează în cele 40 de **Scrisori pe undele râului din Cartea a doua a pocăinței** (Editura Studion, 2020), pe care ne invită să le parcurgem, nu înainte de a ne da de înțeles că „scrisul pe ape/ doare mai tare ca moartea!“

În luptă continuă cu „șuvoiul împotrivirii“ din propria inimă, cu „sinele/ surpat în urma celui nebun“ și cu Iudacainul care nu-l slăbește nicio clipă, cel ce se crede „călău al propriei spițe“ încearcă „zădărnicia cu degetu-n valuri“, numai că, odată oprit la „apa certării“, ca „priebegii lepădați de demult/ între sălcii la Babilon“, își dă seama că, după ce o jumătate de secol a alergat spre „fructul desăvârșitei rătăiri“, n-are cuvânt să descuie stânca din cord și nici „toiag s-o înduplec(e)“, astfel că e pus încă o dată în situația de a cere ajutorul divin: *O, Stăpâne al nesfârșirilor milei./ preschimbă certarea într-o grăunță de mir/ și las-o să cadă, precum scânteia./ pe creștetul cremenii din inima mea./ să țâșnească de-acolo prin vene șuvoaie de foc./ să ardă mărcinii și gheena gunoaielor putrede/ și zgura dinluntru...// Și nu uita, Stăpâne al certărilor bune./ să spinteci c-o nuia de lumină rădăcinile pietrei./ să curgă apele vii, râul certărilor Tale./ să scriu pe undele lui tânguirea nămolită/ de grele păcate.// Și-n fugile apei cu fruntea să depăn/ adierea tristeții prin nepătrunsele spații dintre o secundă și altă secundă.// O, Împărate al durerii-iubire/ îngăduie robului Tău/ un răspas de scăpare pe țărnul luminii./ ca să descarc înscrisul deplin din ochii mirării/ pe o petală suavă de apă./ plutire în veac spre-mblânzitele limanuri/ din fața Tronului Tău.*

Ghemuit sub privirile Atotputernicului, năimitul din inima sa știe însă că prin „cuvântul depus în apele reci/ aleargă o tănuire mârșavă“, că a încredințat apei, în ascuns, „cronica neagră“ a pașilor săi iudacaini, „șiraguri de lașități și trădări// și gânduri încătușate în brațele poștei/ și lipitorile inimii aspirând cuptoarele încinse în carne/ și foamea din gura trufiei// și stacojii petele ocării și bârfeii/ și vânăta flacăra urii pentru toată făptura/ și-n filigran relatarea căderii/ în capcana lui

Iudacain“, că „grea înșelare e scrisul pe undele“ râului, dar și că „Lepădarea de Iudacain este tăietura pe suflet/ și rana rămâne deschisă până când/ lacrima din pleoapa lui Dumnezeu învie în ea“. Își dă seama, totodată, că nu-și găsește alinare în „puterile tainice curgeri“ și că pe „apa mântuirii/ închipuirea nu mai poate scrie cu degetul/ ci trebuie sânge și foc dintr-un cuget aprins!“

Singur martor al judecății la care se cheamă, se consideră în continuare mai necurat decât „toată halda păcatului./ mai nebun decât durerea din bolgii“, se acuză că a întunecat apele cu „otrava nelegiurilor“ sale și că, din această pricină, „Râul fărădelegii curge pe dedesubt“, despărțindu-i inima în două „maluri străine“. „Pe-o jumătate semnez eu cu flacăra neagră./ chemarea înfierbântată a gheenei./ pe jumătatea cealaltă semnez Tu cu sânge/ legământul cu sufletul meu!“

Implorându-L pe Dumnezeu să lovească cu toiagul Său „piatra seacă dinlăuntru“ și „să-ncolțească în ea lacrima./ sămânța nădejzii“, ruga nu-i rămâne fără ecou și, după ce îngerul intră în râu, curentând „undele cu o bucurie străină“, „Cel luminat în straie de in/ dezleagă glas de duh peste ape:/ - E vremea, străine./ să treci pe tărâmul cel nou./ nu privi înapoi ca femeia împietrită-n păcat./ ține mîntea ta să se limpezească/ în cuptorul lui Iudacain./ moartea veacului ce va să fie/ pune-o pe crucea din inima ta./ până când vei fi tot o durere fluidă/ pentru fratele tău./ Atunci veșnicia îți va grăi înlăuntru/ și mâna Domnului va fi aproape de tine./ ca un scut de lumină!“ Chiar dacă Iudacain „s-a-n-cordat ca șarpele boua“, încercând să nu-l scape din gheare, smeritul mărturisitor izbutește în cele din urmă să oprească „hemoragia răutății dinlăuntru“ și confirmarea vine ca o izbăvire: *- Îndestulate îți sunt glăsurile/ Crucii din sufletul tău!/ Tăcerea în văzduh și în ape e matca smerită a firii./ O, fiule, tăcerea întregii zidiri/ e lacrima ei de pocăință/ în care se odihnește Dumnezeu! Să luăm, așadar, aminte și să ne căim, că răsplata sosește!*

Agende (5)

1 ianuarie 2016: O agendă la fel ca aceasta pe care o încep, într-o cutie de carton neagră, cu pix atașat, am avut și anul trecut. Însă n-am scris în ea nici un rînd. Toate însemnările zilnice le-am făcut pe bucăți de hîrtie, spontan și cu, parcă, un sentiment de mai mare libertate. În acest mod de a proceda e vorba și de rutină, și de un anume calcul, mai exact de o rezervă: aceea că scrisul grupat (din caiete, agende) nu poate rămîne secret. Apoi, chiar dacă ai vrea, nu poți revizui sau renunța ulterior la ceva fără ca intervenția să nu lase urme. Scrisul tescuit în spațiul restrîns al unei singure pagini trebuie să fie mai elaborat, mai supra-vegheat, ca să nu zic autocenzurat. Dar cu foile libere, detașate e altceva: poți să treci pe verso, poți să te extinzi. În 2016, încerc să depășesc rezerva amintită. Mai mult, sper ca agenda (veritabil obiect artistic) să mă mobilizeze, să mă oblige la o mecanică a notațiilor. Adică să scriu barem un rînd și cînd nu voi avea ce să scriu! Azi, în rezumat, mi-am realizat lista de telefoane. Întîi, celor cu numele de Vasile: Spiridon, Iancu, Țîra (V. D. Țîra, cum semnează, fost coleg de facultate, istoric al limbii), Bardan (care, nerăbdător să afle dacă am primit partea a doua a pamfletului său „Minunile sfîntului Băse“, m-a sunat el). Seria am început-o, însă, cu Constantin Coroiu. Peste zi am mai vorbit cu Buznea, Mîtreă, Ciubotaru. Lucichii i-am telefonat spre seară. Fiind singură, a stat – mi-a spus – cu poarta încuiată, n-a primit urători și semănători, ca să nu-i intre în curte masașii. La amiază, am urmărit Concertul de la Viena, dirijat de Mariss Iansons, care a introdus în program „piese noi“: o polcă a suspinelor, un vals cu pasaje fluierate (preferința lui), uvertura la opera „O sărbătoare la Veneția“ ș.a. Pentru cei din sală, cît și pentru noi, cei de la televizor, Concertul a fost realmente încîntător, o bucurie. (În pauza dintre părți, am comutat pe Mezzo, unde se cânta Simfonia a VI-a de Beethoven, cu orchestra din Amsterdam, dirijată de Iván Fischer.) Seara, vizita lui Ducu. Discuție în trei despre R.: situația actuală, alternative. După zece (pă-

răcind concertul Mariei Dragomiroiu), am trecut pe Realitatea, unde s-au redifuzat fragmente din discuțiile purtate în decembrie de Rareș Bogdan cu Ion Aurel Pop și Andrei Pleșu; ne stînd și la cel cu Dan Puric, despre care nu pot să presupun decît că ar fi incongruent. Nu o dată, mie nu-mi place ceea ce place „publicului larg!“ Ultima știre a zilei: cutremur în Australia. 2 ianuarie: Altă listă de telefoane. Primul, cu Liviu Grăsoiu (am vorbit numai cu nevastă-sa, Dorina), al doilea cu Elena Ciobanu (despre „diverse“, între care și cum „traduce“ maică-sa, cititoarea

Zigzaguri

mea, știrile), al treilea cu Zuța, despre recenta ei carte, *Păsări, curți și grădini* (Ed. Tipo Moldova, 2015), consacrată Bucureștilor. Ea n-a fost de acord nici cu observația că numele lui Gabi trebuia să figureze întreg, nu redus la inițială, nici că relatările sale sînt calme (mi-a citat cîteva titluri care m-ar contrazice), însă – i-am replicat – una e să fii îndurerat și altceva să fii incisiv, virulent. La sfîrșitul convorbirii, mi-a părut rău că, lipsit de tact, m-am lansat într-o discuție terminologică. Al patrulea telefon: cu Theodor Codreanu (mai scurt decît cu alții, și decît altădată). Am primit un singur telefon: de la Ion Paranici, căruia i-am promis că îi voi trimite volumul *Cărțile din ziar (II)*. El e fostul redactor-șef de la *Zori noi* și *Crai nou* și – acum am aflat – văr de-al doilea cu reputatul orelist Traian Curcă, la care apelez ori de cîte ori rînda mea se agravează. La prînz, un spectacol de balet: *Dama cu camelii*, muzica de Fr. Chopin, jucat la Paris. Seara, telefon de la Novac. Un Gruia Novac bucuros că *Realitatea evreiască* i-a comentat articolul din *Baaadul literar* (nr. 35), text reprodus în *Viața noastră* de la Tel-Aviv. Apoi discuția s-a ramificat. Eu, de pildă, l-am întrebat de Titi Condrea, fostul meu coleg de grupă, un tip dezgheat și simpatic. A fost profesor în Bîrlad și pe lîngă Bîrlad, mi-a răspuns Novac. N-a mai păstrat jovialitatea de odinioară. A fost nefericit din cauza a două căsătorii nereușite și a murit lovit de o mașină pe o trecere de pietoni.

Cutremur în China. Și la noi, unul de 2,3. 3 ianuarie: Telefon de la Mihai Kemeveș, acum Dumitrescu, după soție. Ducu vizită cu ai săi. Trecut popa Leonte cu Iordanu'. Telefoane lui Adrian Voica și Ninei Apetroaie. Și el, și ea – dezabuzăți. A. V. mi-a recitat, totuși, două distihuri și un vers despre metaforă. Pe Nina sărbătorile o „întorc pe dos“. Își amintește că de 7 ianuarie, ziua lui Jean, „era sărbătoare națională“, veneau rudele, zbîmăia încontinuu telefonul... Am încercat să vorbesc cu Lucica (telefonul ei era pus pe mesagerie) și cu Nicu Nicolescu, care n-a răspuns. Fără stare, am „frecat“ televizorul: o jumătate de oră – o comedie, după care un film francez (*Cetatea roșie*) și, în fine, muzică: Simfonia a VI de Ceaikovski, în interpretarea Orchestrei din Toulouse, dirijată de Tougan Sokhiev. 4 ianuarie: După zile de vraiste, am început ordinea pe masa de lucru. Mi-am făcut loc și, ca să-mi țin cuvîntul, am compus dedicații pe cîteva exemplare din *Cărțile din ziar (II)*. Însă am expediat doar trei, atîtea cîte îmi încap în „tașcă“ (geanta mea de umăr), pentru Ion Paranici, Mircea Fotea și Florica Pompaș, aceștia din urmă foști colegi de facultate; ea, chiar de grupă. Fotea a ajuns folclorist, etnograf și antropolog. Doctor, cu o monografie despre Simion Florea Marian. E îmbibat de credințe și obiceiuri populare. Distant față de viața cotidiană, îndeosebi de cea urbană, pe care o consideră superficială și eronată, s-a retras din Iași la Știubieni - Botoșani, satul defunctei sale soții, unde își cultivă (la propriu) grădina. Pompaș a scris versuri, rămase –

din păcate – în revistele școlilor la care a funcționat. Cu oarecare îndrăzneală, cred că s-ar fi putut impune ca poetă. Seara – telefon Lucichii. *5 ianuarie*: Am ieșit doar pentru ziar și pâine. În restul timpului, corectură: am mai găsit vreo 25 de greșeli de literă și fraze de ameliorat. Telefon de la Mihai Maxim, care m-a prevenit că-mi va trimite o carte [*Scutul de speranță*, Introspecție sentimentală într-o viață cu bune și rele, Ed. Semne, 2015]. După-amiază și seara, două încercări de a vorbi cu R. N-a răspuns. *6 ianuarie*: Răsuflu ușurat: la 17,45, am trimis ultima corectură [la *Cărțile din ziar, III*]. La știri: nord-coreenii au testat o bombă cu hidrogen. *Charlie Hebdo* „și-o caută” din nou, de data aceasta de la creștini. După mine, sînt unele lucruri (sentimente) care trebuie să rămîină în afara caricaturii. *7 ianuarie*: Telefon de la Alexandru Buican, cu care am discutat despre viitoarea revistă *Polemici*. *8 ianuarie*: Drum pînă la Tic-Tac și înapoi, ca să fac „un pic de mișcare”. Dureri musculare. Și iarăși, corectura corecturii pe care o credeam finală. *9 ianuarie*: Am repetat drumul de ieri. La întoarcere, aproape de casă, aceeași senzație. Transcrieri de „Zigzaguri”. *10 ianuarie*: Lecturi de Duminică: din *Biblie*, Maxim Mărturisitorul, Galaction, Eminescu („Povestea magului călător în stele”), Kogălniceanu (cuvîntul din 1844 despre istoria națională, discursuri din 1869, 1877 și 1878). *11 ianuarie*: Mi-am achitat datoriile față de *Acolada* („Zigzaguri”) și *Ateneu* („Vorbe scurte”). O „chestie” care nu se mai termină: corectura! La „revizie” descopăr încă o „scorie”: Luky Botoșescu în loc de Iuky Botoșescu (actrița Teatrului de Stat din Bacău). *12 ianuarie*: Ca de obicei cînd termin ceva – îndoieli. Sînt incapabil să mă apuc de un „subiect”, deși am zeci în față. Simt lipsa energiei. Orice aș începe, mi s-ar părea „moale”. Criza durează o zi-două, cînd „mă las pe tînjală”. Nici de citit nu citesc cu aplicație; răsfoiesc. Asta am realizat azi! *13 ianuarie*: Am trimis, dă-tîndu-le greșit (14 ianuarie) *Scrisori către un redactor* și *În jurul lui Ba-*

covia lui Alexandru Buican și Daniei Sitar-Tăut. Prima zi de Arhive din acest an. Am văzut *Dimineața* (reportaje de Brunea-Fox) și *Rampa* (două interviuri și „Jurnalul stelei și al cameristei” de Paul B. Marian, din care am reținut primele însemnări ale acestora). E vorba de afectarea și impotura celei dintîi contrazise punctual de notațiile concrete ale celei de-a doua. *Steaua*: „Ora 6 dimineața. Sculare. Fac o baie: apa e înghețată. Ador să fac băi reci. Ce deliciu. 6,45. Puțin sport în grădina mea. Curse prin alei, cu picioarele goale. 7. Mă plimb un sfert de oră prin parcul plin de trandafiri. Sînt nebună după grădinărit. Iau masa: jumătate pahar cu zeamă de lămîie și puțină pâine prăjită. Toaleta. Nu-mi pun nici un fard, bineînțeles, afară din studio. Pielea e atît de frumoasă, cînd apare în strălucirea ei naturală”. *Camerista*: „9,30 dimineața. Mă duc să scol pe conîța. Îmi aruncă cu pantofii în cap. 10. A doua tentativă. Nu voi îndrăzni să aștern pe hîrtie cuvintele ce le întrebunțeză conîța, ca să mă trimită la plimbare. În sfîrșit, s-a sculat. Continuă să-mi arunce epitete de tot felul: căci apa din baie nu e destul de caldă. E oare vina mea? A trecut o oră de cînd i-am preparat baia. 10,10. Dejunul conîței: pește fript, șuncă, portocale, prăjituri, brînză, cremă și cafea” (v. *Rampa*, 13, nr. 3213, 6 octombrie 1928, p. 1-2). Literar, procedeul e simplu. Poate că, pe unii, textul nici nu i-ar amuza. Eu l-am prizat din unghiul cititorului de memorialistică. Multe din cărțile de acest gen, aparținînd nu numai artiștilor, ci și altor categorii profesionale, ar trebui „adnotate”, cred, în maniera „cameristei”. *14 ianuarie*: Am reluat, treabă începută înainte de Anul Nou și abandonată, organizarea „atelierului” pentru *Bacovia III*. Mers pînă la Farmacia Juravle, pentru o rețetă. Telefon lui Maxim: impresii despre *Scutul de speranță*. Telefon Lucichii. Aflînd că se schimbă vremea, și-a adus lemne în casă pentru o săptămîină. *15 ianuarie*: Gheorghîță: „Nu vreau să-ți stric ziua, dar n-am cu cine vorbi”... În cazul său, aproape un refren. *16 ianuarie*: Ordine în fișe

și o plimbare pînă la Policlinica Nouă și înapoi. După 8 seara, telefon de la Ducu: e răcit, dar cu toate astea a lucrat. M-am fixat la Trinitas, unde se prezenta un film din 2011 despre Biserica Domnească, ctitorie a lui Mircea Ciobanu. *17 ianuarie 2016*: Vînt, ninsoare. Exagerînd, televiziunile evidențiază partea dramatică a iernii. Spaima de cetățeni gata să eticheteze chiar și cel mai potolit fenomen meteo ca „extrem”. Seara, „Mulțumesc, viață!”, un film de Bernard Blier, cu Annie Girardot, Treignant, Depardieu și două actrițe tinere (fiica lui Serge Gainsbourg – una), amestec de obsesii și fantasmă, de epoci, fiecare cu neajunsurile (nefericirile) ei. Pe scurt, un film realist și suprarealist. *18 ianuarie*: Telefon lui Remus Zăstroiu (80), singurul dintre ai noștri poreclit „Grecul”, datorită științei de a adulmeca lucrurile, spirit interogativ, pătrunzător. Continuă să lucreze, fiind util colectivului care redactează *Dicționarul general al literaturii române*. Drum la Arhive, pentru ziare interbelice. Primit *Față în față* de Alexandru Dobrescu (Ed. Academiei, 2015), cartea unui detectiv literar implacabil, vîntor de plagiatori, deocamdată din cei vechi. La 19,40 punct, filmul polițist de pe TV Monde. La știri, discuție despre Blue Monday, luna cea mai depresivă din an, după opinia unui „savant britanic”. *19 ianuarie*: Zi geroasă, vînt. Am mers totuși la Arhive. Rezultate de la Australian Open ce merită consemnate chiar și într-o cronică privată: Nadal învins, cu 3-2, de Verdasco și Halep bătută de chinezoaica Zhang! *20 ianuarie*: Zi și mai geroasă, dar am ieșit, cu aceeași destinație: Arhive, unde am discutat cu Mihai Ceucă relativ la Fabrica de Bere Grivel, despre care s-a documentat minuțios și, dacă am înțeles bine, și-a pus rezultatele pe internet. Din Deva, m-a sunat Ceuță, un depozitar al edițiilor și scrierilor referitoare la *Bacovia*. *21 ianuarie*: Am participat la comemorarea a 25 de ani de la moartea lui Iulian Antonescu și am trecut pe la Costin să plătesc cotizația. Seara, telefon de la Horia Zilieru.

Cântec de prieten (fragmente)

NU POT TOMNI...!

închinat *Poetului Adrian Botez*, – 65...

Cum poți tomni fără Bacovia, când nopțile se trec în alăute de-n-tuneric?... mă-ntrebam, mai hăt, în sânia mea interioară, amintidu-mi că mereu și mereu ... fulgeră toamna durerile coapte/ De prea multele veghi fără somn, că mereu avem ceva de împăcat:/ fericirea frunzelor amintind toamna,/ un buchet de prieteni/ ademeniți cu miros de lună/ paserea aceasta de somn/ cu cântecul prăbușit pe asfalt/ plânsul lipsă de lacrimi adăugat/ morții, că pinten de stea călăuză ne-am rându-uit.../ cu nori amestecând țările,/ izbăviți la oiștea dorului de părinți și de moarte, tot mai lin/ și mai de-a călare, uitați, rând pe rând, de icoanele-fereastră,/ înscrise cu sărăcii de opaiț în peceti de bordeie... M-am dumiruit, mai apoi, ca după biruința regăsirii lucrului pierdut, că MAESTRUL DE CEREMONII Adrian Botez îmi vine întru întâmpinare cu bucuria fără de greș a brațelor deschise, că-și deșartă desaga cu noile sale isprăvi literare pe masa de scris a singurării mele și-mi aduce aminte că, din 10 noiembrie în 10 noiembrie al fiecărui an-secundă dintr-o Eternitate numai de el știută, inconfundabil, el este cel coborător din Septentrion, cu herb voievodal în pecetea Cuvântului și ursit de ursitoare, (ușor, legendar și angelic, pe bună dreptate!), să fie CEL MAI BUN (!!!) din generația noastră! (a se vedea că și eu, cu modestia de rigoare, mă trag din secolul trecut, ba chiar din mileniul trecut!)... Desigur, și cându-i supărat și scârbit

de slinul șișurilor primite fățiș sau pe la spate, sub forma zâmbetului deocheat, Maestrul găsește puterea (nu-i da, Doamne, omului cât poate duce!) să-și desferece baierele Harului cu care a fost dăruit de Cel de Sus, încă înainte de a veni în LUMEA CEAREA și să toarne, în slove de foc și de aur, povești nemaipomenite, despre lucruri adevărate și oameni altfel, să rostuiască lumi și perspective numai de el văzute, să cânte, până la sațietate, despre miturile primordiale - pe care, orbi fiind, noi nu le vedem nici dacă le-atingem cu tâmpla mirării, să-și dăruie Românilor inima sa mai mereu încrustată cu mireasma basmelor coborâtoare din Țara Bucovinei (trecute pe nedrept într-un ochi străin!), să mute și munții din loc cu credința sa în Absolutul Ființării Hristice!

Cu „cartea cărților“ EMIL BOTTA – ÎNCHINATOR ÎNFRÂNT EMINESCULUI...?! ARHEII EMILBOTTIENI, apărută în 2015, la Editura Rafet din Râmnicu Sărat, Adrian Botez se-închină pământurilor (și subpământurilor!) care l-au adoptat și aduce la judecata de apoi a poezilor o personalitate de excepție a culturii române, un maestru al generației diamantine ce deschidea șirul anilor '30, un artist total. Îl numim aici pe marele actor tragic Emil Botta care, împreună cu fratele său, Dan Botta, sunt surprinși, în viziunea genialului hermeneut, ca aplecându-se, într-o adâncă reverență, în fața Duhului Protector al Valahilor – EMINESCU – ...reverența lor neînsemnând, nicidecum, epigonism, ci creativitate, originalitate, complementaritate, față de Demiurgul Logos-ului Valah. În viziunea antecică a lui Adrian Botez, Orfeul Întunecatului April (o spunem cu toată convingerea!) debutează și perseverează în proiecția inconfundabilă a unei poezii existențialiste moderne, atinse de morbul „morții și al neputinței“, dincolo de bine și de rău, impresionantă prin tușa groasă, cu care aproape că violentează roșul sângelui și albastrul speranței de pe măștile carnavalului cu care ormează scena turnantă a imaginarului poetic. Care imaginar? Cel de toate zilele, mai apoi, în deplină singurătate pe coordonatele istorico-ontologice ale unui tipar croit

după chipul și... vrerea Creatorului... atent la detalii! Pentru că Poetul „bronzat de lună ca un harap“ (re) creează neobosit și sisific pe eșafodajul Miraculosului o „panoramă a deșertăciunilor“, numai de el știută, plină de iasme-vârcolace, de bolânzi în iubire și înțelepți întru neîmpliniri, de arlechini hai-hui și de măscărici altoiți, într-o continuă comunicare în sens creator, făcând permanent dovada că știe să stăpânească uneltele Creației care-i oferă, neostoit/neobosit, modele inedite de gândire și simțire poetică. Adică? Așa cum bine remarca Maestrul Adrian Botez în poemul intitulat *Nicăieri*: *Ce mi-ai scris de Cetatea înger?/ De ce mi-ai spus: „Cetățile visate sunt în cer?“/ De groaza îngerilor/ în somnul de plumb/ în arcanele spaimelor nesfârșite/ m-am ascuns./ Nici transparente, nici înfiorare/ acolo./ Și eram Nimeni / al Nimănui și al Nicăierului./ nici al zilei de azi./ nici al zilei mâine./ Nimeni eram al imperiului/ Nicăieri./ Era un timp atemporal./ un timp de Haos, de Hades./ în somnul infernal./ Și a fost parcă ieri./ la noaptea ierului/ când ființa imperiului./ ființa Nicăierului/ s-a desființat./ Spart e, o spaimă/ deșucheat palat./ Plumb topit, o cumplită fluiditate./ un fluviu de foc inima străbate./ un cutremur, un șuvoi șui/ prin inima lui Nimeni și a lui Nimănui./ Fii liniștită, sora mea./ inimă impetuoasă./ nu dispera, soră miloasă./ nu-mi zdrobi coasta./...Și abia se mai vede /o paloare, o umbră de scară./ Și înfinitatea de trepte/ coboară, coboară./ Și abia se distinge/ în grozava intrare/ în litere slute, nefaste./ ceea ce odată scria:/ Oricine, ce vrea!*

Și-i mai dăm dreptate lui Adrian Botez, care consideră imaginarul emilbottian ca fiind aflat sub zodia Logos-ului primordial, izvodit, „fără sațiu“, din proiecția arhetipală a Lumii protovalahe, înțeleasă, mai apoi, justificat, într-o multiplă cetire de operă-unicat, ca o CĂLĂTORIE („călătorie“ făcută în tihnă, *reculegere și meditație!*), PRIN GRĂDINA ARHEILOR PARADISIACI - GRĂDINA vădită nouă de către Magul EMIL BOTTA – și folositoare, în primul rând, pentru AUTOCUNOȘTERE, dar și pentru

cunoașterea Neamului Metafizic al DACO-VALAHILOR!... AFĂRIM!

...Atelierul meditației emilbottiene lasă impresia de autoclausurare într-o proiecție a fabulosului nud, populat, din greu, cu entități ciudate – o mitologie personală construită pe largi viziuni plasticizante, care erup original și neobosit din hăurile primordialului, își adjudecă „sigiliul autenticității mitice”, frapând, astfel, cititorul avizat: „columna lui Dumnezeu”, „somnia cel greu”, *Domn Asmodeu, Avestițele, Fantasio, Rusalime, Zee Primăvară, Năzdrăvancele, Pădurencele, CorBaciul, Rob Codru, Cel rău, Mândra cu coasa, Greul Pământului, Pumnareta, Carpena-Mireasă, Frumoasa cu buzele pale, Craiul Amurg, El Burlador, Elisafta, Ursulina, Trif Nebun!* Hieratica galerie cuprinsă în necuprinsul laboratorului poetic se pictează singură, își impune o arhitectură proprie, cu binecuvântare de la Magistrul, naște și propune spații mitice, amestecă eresuri și credințe de nimeni știute, amalgamând structuri și dogme interzise neinițiatilor: *vărul Nicăieri, fratele Nimeni, Parcele, Lebedele aurorii, Nimfa dimineții, granzii din Spania, Dor și Neliniște, Ofelia, spiridușul somnului, priculici și gnomi, îndolenta dispariție, Luna și Mortea văzută ca „impedeles veșnic”, transfigurare și nu punct terminus la presupus capăt de Drum. ...Și iată cum Lumea operei literare emilbottiene se confundă, indubitabil, cu arheii plenar identificați de strălucitul Explorator, chiar și pornind de la simple repere înscrise iscusit în potirul lirismului atent măiestrit. Într-o „inscripție pe marmura nopții” (**ce frumoși!!!**) respirația reveriei și nu spaimele necuprinsului se insinuează ca o pală de Duh ocrotitoare, copleșind benefic trăirile sufletești și nemărginirile imaginației trăite ca un jalon necesar al catharsisului. ...Restaurator al Arheilor Valahi, „închinător înfrânt/SMERIT al Eminescului”, Emil Botta, actorul damnat și **fără-de-pe-reche**, poetul (re)descoperit (!) de Adrian Botez nu seamănă la scriitură cu nimeni, nu datorează nimănui nimic, se reconfigurează singur și inconfundabil în plenitudinea mitului ontologic. Așadar, nimic decât **Poezia** care unește **lutul** „Tragodiei” noastre cu **nemărginirea Olimpului ceresc**,*

purtând, furtunatic, obsesiile unui destin implacabil, croit sub paradoxul **ÎNTUNECATULUI APRIL**, deoarece, așa cum remarca Maître Botez, **EMIL BOTTA** este **închinător înfrânt al Eminescului!** Ascultați, deci, în portativ eminescian, cum *sună* poezia de dragoste la Emil Botta: *O, de-ai ști/ cum te rogi,/ nu tremura. Mai bine/ înmărmurește,/ împietresc./ fii, o statuie./ Niobe să fii/ mânjită de sânge.*

...În **ULTIMUL CUVÂNT AL AUTORULUI** găsesc o însemnare care „*mă seacă la inimă!*”. O prezintă, trunchiat, fără să-i scad din superbitate: **EMINESCU** este **MUNTELE MERU** al **Cosmosului Spiritual Valah**. **EMIL BOTTA**, în schimb, este atât de preocupat, atât de absorbit de propria-i **Muncă și Imagine-a-Muncii Interioare-întru-Arheicitate**, încât *abia ai răgazul vieții să-i descifrezi Labirintul pe unde trudește și să-i marchezi etapele traseului – spre a nu te uita, pe tine însuși... Pe Emil Botta trebuie să-l accepți, ca Poet-ORFEU, așa cum este.*

Cred nestrămutat și cu încredințare că această **CARTE**, unicat în literatura de specialitate, s-a fost scris **Plângând!** Pentru că Adrian Botez este un **mare CĂRTURAR! SPIRIT ENCICLOPEDIC!** Despre **DUMNEALUI** se spune că descântă buchea cărții douăzeci și cinci de ore pe zi! Când nu citește, scrie și, când nu scrie, își cântă în gând poeziile care îi dijmuesc neîncetat făptura. Cât stă de vorbă cu tine la telefon, poți fi sigur c-a mai însăilat niscaiva versuri pe care „*se bat*” redactorii de revistă, în zilele următoare... Așa cum îi plăcea să spună bunului meu **Prieten Valeriu Filimon**, Adrian „*vine pe lume cu ce i-a pus mămuca lui în traistă, încă de la naștere: HAR mult îndulcit «cu dor de Moarte!*”! Că de aripa Duhului a avut Dumnezeu grijă...! Și-acum, când plânge Poetul, fiți siguri că Domnul îi pune mâna pe creștet și... plânge și El! Și-amândoi plâng cam mult în ultimul timp, mai ales de când Domnul plânge în... **LIMBA ROMÂNĂ...**

Dan SANDU

Strigătul unei păsări

Opresc în căușul palmelor strigătul unei păsări alungat bătut cu pietre va trebui să-l apăr de întunericul aflat între ieri și mâine mâncat de molii șoptit pe la colțuri de stradă ori bălăcindu-se în nimicnicia zilei crescută izvor strălucitor stărnind cărări promise spre niciunde

Lumină compromisă

Stingheră lumină în spațiul cu viața oprită consimte muzici răzlețe epistolare ține gândul amar neluat în seamă părtaș chinului de a fi în grabă mare amant proclamat în pagini treze așază imagini în desfătare în care nimeni nu mai locuiește de mult la venirea serii aprinde murmur de umbre cu chip de lilieci

Înserare la țară

La țară înserarea are chip de maură sătenii o arată cu degetul vântul îi dă târcoale iar eu ca un somnambul pășesc fără să mai aud întunericul bălându-mi sub picioare

Nicolae MIHAI

10 decembrie. Pe scena Ate-neu a Filarmonicii *Mihail Jora* din Bacău au evoluat, sub genericul familiei de muzicieni, Simina și Gabriel Croitoru. Festival Wolfgang Amadeus Mozart. Gabriel a interpretat *Concertul nr. 3 pentru vioară și orchestră în Sol major, KV 216*, Simina, *Concertul nr. 5 pentru vioară și orchestră în la Major KV 219* și, împreună, sub bagheta maestrului Valentin Doni, *Simfonia concertantă pentru vioară, violă și orchestră în Mi bemol Major, KV 364*. „E un sentiment aparte, e un sentiment minunat faptul că am reușit să facem din fata noastră o violonistă de marcă a României în momentul de față, mărturisește Gabriel Croitoru. Ea, sigur, face parte dintr-o altă generație, este absolut evident, dar cum spun, toate lucrurile trebuie duse mai departe, trebuie predată ștafeta așa cum și noi am luat-o de la maestrul cu care am învățat. Am încercat să-i însuflăm dragostea către acest instrument și către această frumoasă meserie și sper și sunt convins, din felul în care se manifestă ea pe scenă și publicul din sală, că am reușit în mare, mare măsură”.

Violonist de excepție, Gabriel Croitoru e solist al Orchestrelor și Corurilor Radio România, al Filarmonicii „Paul Constantinescu” din Ploiești, membru al cvartetului „Transilvan” al Filarmonicii Transilvania din Cluj-Napoca și s-a implicat în proiecte de anvergură, precum *Duelul viorilor* și *Vioara lui Enescu la sate*, fiind totodată profesor la Universitatea Națională de Muzică din București.

Simina Croitoru a absolvit Universitatea Națională de Muzică din Capitală, unde a studiat vioara cu tatăl său. Talentul i-a fost răsplătit cu numeroase premii obținute în concursuri naționale și internaționale, dintre care amintim premiile I la *Città di Stresa*, *Jeunesses Musicales* și *Giovani Talenti – Rovere d’Oro*. Activitatea sa artistică este deja foarte densă, cuprinzând concerte susținute alături de orchestrele românești și de cele din Ungaria, Austria, Germania, Cehia, Italia, iar repertoriul său include lucrări de referință ale literaturii violonistice.

În 17 decembrie, concertul Orchestrei filarmonice „Mihail Jora” a fost transmis online. E data când Ludwig van Beethoven a fost botezat, considerată de unii cercetători chiar

Caleidoscop muzical

ziua nașterii. Se întâmplă acum 250 de ani. Muzica sa aduce bucurie celor ce o ascultă și la fel a fost și cu Uvertura *Egmont*, programată de maestrul Valentin Doni în concertul pe care l-a dirijat. Octavian Chirilă, solistul seriei, este laureat al Concursului de flaut *Dorel Baicu*, ediția 2019. S-a născut în 23 ianuarie 1996, în orașul Sebeș și a început studiul flautului la Colegiul Național de Artă „George Apostu”, la vârsta de 10 ani, sub îndrumarea flautistului și profesorului Alin Apetroaie. Continuă cu prof. univ. Dorel Baicu, până în momentul absolvirii studiilor de licență în cadrul Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași. În prezent își perfecționează aptitudinile interpretative sub îndrumarea conf. univ. dr. Cătălin Oprîtoiu, în cadrul Universității Naționale de Muzică București. Participă la numeroase concursuri naționale și internaționale, unde a primit diferite distincții și premii, la masterclass-uri cu interpreți de renume, cum ar fi: Antonio Amenduni - profesor al Conservatorului „Umberto Giordano” din Foggia și al Academiei Italiene de Flaut din Roma, Sebastian Jacot - solo-flautist al Gewandhausorchester - Leipzig, Teodor Țirlea - prim-flautist al Norrkopings Symfoniorkester - Suedia și mulți alții, susține concerte atât în calitate de solist, cât și în calitate de colaborator cu orchestra Filarmonicii „Mihail Jora” din Bacău, numeroase recitaluri în diferite orașe ale țării. În prezent este profesor de flaut, suplinitor, în cadrul Colegiului Național de Artă „George Apostu”. El a interpretat *Balada* de Carl Reinecke. La final, o bijuterie semnată de Franz Schubert, *Simfonia a III-a în Re Major*.

Astăzi S-a născut Hristos,/ Mesia, domn luminos/ Lăudați și cântați/ Și vă bucurați!

E vremea colindelor. Marți, 22 decembrie, orchestra băcăuană a fost dirijată de Constantin Grigore, care a absolvit la Universitatea Națională de Muzică din București și, în paralel, Academia de Muzică „Karol Lipinski” din Wrocław, Polonia. Solistă, îndrăgita Paula Seling, cea care în 2009 lansa albumul *Believe*, și se califica un an mai târziu la Oslo în fi-

nala de la *Eurovision*. O voce care nu mai are nevoie de prezentare, ce ne încântă cu fiecare apariție.

În 14 ianuarie, Orchestra Filarmonicii a susținut primul concert cu public al anului 2021. Un concert cu muzica clasicilor vienezi, dirijat de Andreas Mihăiță Rădoi: Wolfgang Amadeus Mozart – *Uvertura la Nunta lui Figaro*, Joseph Haydn - *Concertul în Do major pentru violoncel și orchestră* și Ludwig van Beethoven - *Simfonia nr. 7*. Compusă în anul 1786, opera *Nunta lui Figaro* este o muzică irezistibilă. Creată la Viena, pe textul lui Beaumarchais, marchează debutul colaborării dintre Mozart și libretistul Lorenzo da Ponte. Pianist ca formație, Andreas Mihăiță Rădoi a început studiul dirijatului cu maestrul Ovidiu Bălan. Urmându-și pasiunea pentru dirijat, conduce orchestra băcăuană în concerte simfonice, în concertul anual cu elevii Colegiului Național de Artă „George Apostu” și este colaborator la concerte educative organizate de Filarmonica „Mihail Jora”. A fondat Orchestra Națională “Grandissimo”. La 15 ani, Ștefan Cazacu primește în dar de la tatăl său, cu care și-a început formarea muzicală, un instrument creat în anul 1917 la Torino de lutierul Georg Ullman. Studiază la Universitatea de Muzică din București cu Răzvan Suma și, prin bursă Erasmus, la Universitatea de Muzică din Viena. Se perfecționează cu Reinhard Latzko, Wolfgang Boettcher, Frans Helmerson și obține Premiul I la Concursul Internațional de la Liezen – Austria (2008), Premiul al II-lea la Concursul Antonio Janigro – Croația (2008), Marele Premiu la Concursul Eurovision Young Musicians (2010 București), la Concursurile *Paul Constantinescu* (2015), *George Georgescu* și *Mihail Jora* (2016), Premiul Tânărului Interpret oferit de *Actualitatea Muzicală* (2009). A susținut recitaluri în România, Olanda, Israel, Austria, Ungaria, Germania și a colaborat ca solist cu toate orchestrele simfonice din România, dar și cu Orchestra Filarmonicii din Chișinău, Orchestra simfonică din Valencia și din Alicante. Din 2011 colaborează constant cu Ansamblul *Violoncelissimo*, creat de tatăl său, în anul 1992.

Ozana KALMUSKI ZAREA

Iubirea vrăjmașului - un act profund egoist

„Dumnezeu iubește inocența, nu imbecilitatea”

N. Steinhardt - *Jurnalul fericirii*

Fără îndoială, autorul celebrei capodopere (ignorată total în Occident pentru „trădare” și ironie), nu-i avea în vedere pe puținii nefericiți aflați sub pragul psihologic al normalității, ci pe cei la care imbecilitatea – indusă sau nu –, este acceptată, devine modus vivendi, aerul, apa și pâinea cea de toate zilele. E vorba de nerozia inconștientă, comodă, lesnicioasă, de minoratul kantian, adică de acea ușurătate a minții în a accepta tot ce vine de-a gata, cu corolarul ei răutatea tâmpă, forma cea mai ușoară, dar și cea mai răspândită a nebuliei. Paradoxal, ea trece drept atribut al omului cuminte, așezat, cum-se-cade, ce consideră un act imprudent, dacă nu sinucigaș, tentativa cuiva de a înnota împotriva curentului, în „contra direcției de azi”, de ieri, dintotdeauna. Omul cuminte stă pe mal, la umbra răcoasă a sălcilor, arinilor și plopilor și se amuză de temerarul ce nu se lasă dus de val, pe limanul liniștii și tihnei definitive.

Frica e un păcat de care trebuie să ne descotorosim, adaugă monahul Nicolae Delarohia. Că trebuie să ne descotorosim, nu încapе vorbă. Dar convingerea că ar fi un păcat, ne surprinde la un gânditor cu o uluitoare forță de pătrundere. Lenea, da!... Pe bună dreptate, e trecută la păcatele capitale. Dar cum poate fi suspectat, acuzat și condamnat de un astfel de „păcat” un om căruia i se inoculează, cultivă și amplifică, de veacuri, frica în general și frica de a gândi, în special, că nu mai poate bietul om să sesi-

zeze cumplitele enormități: „Cred, tocmai pentru că este absurd” (Tertulian); sau „Cred, Doamne, ajută necredinței mele” (Sfântul Augustin); când suprema poruncă a Legii devine, în timpul scolasticii, înfricoșătorul avertisment: „Crede și nu cerceta!”; când tocmai îndrăzneala de a gusta din Pomul Cunoașterii, e considerată culpa universală și eternă ce a atras după sine izgonirea din paradis... Cât de stins sună, pe acest fundal obscur, celebrele versete: „Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide” (Matei: 7,7) și „Îndrăznește, fiule... îndrăznește!” (Matei: 9,2)

Nu știu de ce, dar ultimul îndemn mi s-a părut că are o nuanță personală, că mi s-ar adresa mie, nevolnicul, fricosul. Și atunci mi-am zis: Doamne, „duhul este osârduitor, dar trupul nepuțincios”. Putea-voi oare să fac comprehensibilă, umană, derutanta și înfricoșătoarea Poruncă: iubirea vrăjmașului?!... Asta în condițiile în care vrăjmașul personifică, de veacuri, negativitatea, maleficul, răutatea pură și absolută, iar virtutea victimei trece drept diafană, eterică - abstracțiuni imuabile, crispate și simplificatoare, comune tuturor tratatelor de etică laică, dar și predicilor, emoționante, tulburătoare ale slujitorilor diferitelor culte. A iubi vrăjmașul, ar fi nu numai un impas logico-epistemologic, o contradicție în termeni (ceea ce n-ar fi atât de grav dacă ne amintim de marii precursori – Tertulian, Sf. Augustin et. co.), ci, mai ales, unul ontologic de vreme ce exprimă o exigență total potrivnică firii omenești, ce are tendința să plătească „cu aceeași monedă” și, dacă se poate, cu oarece dobândă, tot răul pricinuit.

„Greu este cuvântul acesta... Cine poate să-l asculte”, exprimă evanghelistul Ioan îngrijorarea tuturor ucenicilor... De n-ar fi atât de greu, n-ar mai fi fost necesară prima și cea mai înaltă poruncă a Legii celei noi, a adevărului mântuitor dovedit nu prin aforisme, prin formulări sentențioase, ci prin sânge, prin jertfa supremă. Și când e vorba de sânge, de jertfa supremă, nu-și găsesc loc dulcegăriile, sentimentalismul ieftin, teatralitatea predicilor, rugăciunilor și lacrimilor. E nevoie de asprimea lucidității, de bisturiul ei rece, singurul capabil să extirpe tumoarea purulentă a urii, a în-

vrăjbirii. Așa se explică de ce Porunca iubirii nu mai este împregnată de sensibilitatea Predicii de pe munte; prevalează acum componenta rațională, singura capabilă să concilieze logosul divin cu înțelegerea comună, potrivit căreia, neîmpotrivirea la rău, cu corolarul ei iubirea vrăjmașului, reprezintă o trădare a vieții, a „elanului vital”, o reprimare a sângelui, a nervilor, a naturii umane, o încătușare inacceptabilă a afectivității de către voință și intelect, o povară grea, ostilă și străină. Dar nu e prima oară când, în Evanghelii, rațiunea rece, aspră, pune în umbră componenta afectiv-emoțională, exacerbată de varii slujitori ai cultului, ahtiați să stoarcă lacrimi de la mulțimea sârmanilor îngenuncheați și împovărați de necazurile și suferințele lor. Acest lucru necesită un studiu amplu... Ne mulțumim, deocamdată, să amintim îndemnul adresat Apostolilor: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii”, sau în varianta lui Jacques Maritain: trebuie să avem mintea aspră și inima blândă. Așadar, vai și amar când afectivitatea și raționalitatea sunt despărțite, opuse sau ierarhizate...

Prin urmare, departe de a se identifica cu componenta ei lirică, sentimentală, emoțională, iubirea creștină desemnează un *summum* de virtuți, atitudini, fapte: compasiune, empatie, răbdare, uitare, iertare, solidaritate, întruajutorare, deschidere înduioșătoare și îndatoritoare, dăruire, sacrificiu. După cum presupune reprimarea totală a negativității: indiferență, dispreț, trufie, vanitate, intoleranță, ură, dorință de răzbunare etc. Privită astfel, iubirea vrăjmașului exprimă, în fond, măsura umanului, a ieșirii din bestialitate, din singurătatea ființării neutre și glaciale. Impasul ontologic de care am pomenit și anume, de a accede la un model moral copleșitor, strivitor – ce-ar îndreptăți opinia lui Nietzsche că ar fi existat un singur creștin, iar acela a murit pe cruce – are la bază convingerea comună potrivit căreia iubirea vrăjmașului, ar fi un fel de revelație precum cea a lui Saul pe drumul Damascului, un act spectacular, un miracol, o intruziune a nefirescului în ordinea obișnuită a lucrurilor, rezultatul unor decizii eroice, al unor experiențe sau întâmplări memorabile.

Cine se apleacă cu răbdare, cu îndelungată stăruință asupra scrierilor Sfinților Părinți, va descoperi cu mare bucurie un îndreptar, un veritabil *organon* privind procesul complex, anevoios și de durată ce face ca iubirea vrăjmașului să nu mai apară ca o imposibilitate reală, insurmontabilă, „inumană”. Va descoperi o frumusețe caldă și senină, un calm existențial împregnat de o adâncă cunoaștere a vieții noastre sufletești, lipsit de patetism, dar și de constrângătoarele chingi ale dogmatismului, ale moralismului scortșos, pedant și redundant. De pildă, Sfântul Ioan Gură de Aur consideră primele trepte un fel de minimalism etic, o igienizare a spațiului moral, produsul unui îndelungat antrenament de înfrânare, de reprimare a pomirilor resentimentare, de smulgere a răului înainte ca acesta să prindă rădăcini în sufletul nostru. Sunt condiții preliminare, dar inerente asigurării accederii pe un alt plan al înțelegerii raporturilor cu sine și cu lumea.

Ele sunt de o simplitate dezarmantă: să nu faci primul răul pentru a nu atrage inevitabilele represalii; să nu provoci într-un fel sau altul răul (prin ironie, dispreț, vanitate, intransigență, virtute ostentativă etc); să nu răspunzi cu rău, adică să nu te răzbuni, să nu îți minte răul, cu alte cuvinte, să treci cu vederea, să lași să treacă de la tine, să nu te precipiți, să nu te pripești. Cam greu, nu?!... Ele marchează începutul, decisiv, zicem noi, al metanoiei, adică al schimbării modului de a gândi, de înnoire a minții, de acederea la un alt statut existențial. Prin urmare, primele trepte pregătesc solul prielnic adevăratei pozitivități. Odată eliberat de încrâncenare, de amărăciune și deznădejde, posibile pot fi: dorința sinceră de a nu-i dori răul, de a nu dori să se abată asupra vrăjmașului suferințe și nenorociri; apoi una este să nu-i dorești răul și cu totul altceva e să suferi sincer pentru nenorocirile ce s-au abătut asupra lui. Apoi una este să suferi, după, și cu totul altceva să previi, să preîntâmpini. În sfârșit, cu totul altceva este să faci Binele... Împăcarea, iertarea, uitarea trebuie depășite prin solidaritate, întrajutorare, afecțiune și, în final, prin rugăciunea (pentru vrăjmași!), suprema treaptă a eliberării și desăvârșirii.

Suspecte, spunem noi, sunt tăcerea apăsătoare și neechivocă, discreția, jena remanentă, persistentă în a recunoaște că idealul mântuirii, în toate

religiile lumii, este unul profund egoist. Excepție ar face budhismul mahayanist cu „Calea Bodhisatvilor”, Bodhisatva fiind un erou religios care amână propria mântuire, pentru a înlesni mântuirea celorlalți. Tulburătoare este, în această privință, doctrina transferului de merit: „Viața mea, toate meritele pe care le-am dobândit, le las, fără speranța câștigului pentru mine însumi, pentru ca mântuirea tuturor ființelor să devină posibilă”. Nici când, niciunde nu mi-a fost dat să întâlesc atâta risipă de empatie, altruism, generozitate... În rest, tot ce întreprinde credinciosul, se poate extinde, cel mult, la nivelul familial. Dacă dă de pomană, o face precizând: „Să fie de sufletul...” așteptând din partea celui miluit să rostească formula sacrosantă „Bogdaproste”... Și rugăciunile trădează un profund

Opinii

egoism: sănătate, succes, prosperitate etc. Dar expresia supremă a acestui egoism – laș și meschin – este acceptarea cu seninătate a sacrificiului cristic, spălarea multelor păcate cu sângele unui nevinovat.

De ce ar face excepție rugăciunea pentru vrăjmași?!... Oricine oferă, oricine dăruiește, primește înapoi, în acest caz, o altfel de bogăție. A vorbi de câștig sau de pagubă în termenii mercantilismului cotidian, ar fi o simplificare nepermisă, primitivă, grosolană. Rugăciunea pentru vrăjmași are menirea să-l înduplece pe Dumnezeu să se îndure de cei pierduți, de cei căzuți, de cei cu sufletul otrăvit, de cei incapabili de iubire, de cei ce poartă povara ignoranței, nechibzuinței și prostiei. Să le dea Dumnezeu înțelepciune, să-i lumineze, să înțeleagă, să priceapă, că ne-omoară și ne-ngroapă... Prin urmare, departe de a fi un act profund gratuit, altruist, o revărsare de generozitate, iubirea vrăjmașului reprezintă o investiție pe termen lung, cu dobândă chiar. Dacă în ură și vrăjmășie ambele tabere pierd, în iubire ambele tabere au de câștigat. Și apoi de ce să nu recunoaștem că iubirea se întemeiază și pe frică, pe slăbiciune, pe dorința de a atenua agresivitatea celor puternici, de bunăvoința cărora depind securitatea, liniștea, viața. Toate în orizontul așteptării mult râvnitei reciprocități. E atâta prudență și calcul în iubire!... Ar fi prea mult să spunem că și iubirea de Dumnezeu... Dar, nu!... Ar fi prea mare îndrăzneala!... Iar dacă iubirea

nu vine din înclinație, atunci trebuie să vină din datorie, cum ar zice Kant, marele filosof exprimând aceeași exigență etică cu cea a supremei Porunci a Noului Testament... Iar dacă dragoste nu e, atunci să fie măcar înțelegere, bunăvoință, amabilitate, toleranță, binefacere.

Dar, fie vorba între noi, sunt rugăciuni și rugăciuni (pentru vrăjmași!). Preoții mărturisesc că primesc, adesea, acatiste cu lista dușmanilor și a pedepșilor cerești ce li s-ar cuveni, pe lumea aceasta și pe lumea cealaltă. După cum nici slujitorii altarului nu se lasă mai prejos, punând, probabil, mare preț pe cuvintele Sfântului Efreem Sirul: „Pe eretici, ca pe niște hulitori și vrăjmași ai lui Dumnezeu (!), Scriptura nu i-a numit oameni ci câini, lupi și antihriști”. Trebuie să mărturisesc că rar am întâlnit atâta ură și atâta ignoranță într-un text de câteva rânduri. De unde și până unde „cel ce nu gândește la fel ca noi” e un hulitor și un vrăjmaș al lui Dumnezeu?!... De ce Luther ar fi un „diavol în veșmânt de călugăr”, doar pentru că a contestat iertarea și mântuirea prin cumpărarea de indulgențe?!... Azi, reprezentății diverselor culte nu mai sunt considerați vrăjmași ai lui Dumnezeu, ci dușmani de moarte ai „Bisericii noastre strămoșești”... Universalismul cristic al brațelor deschise, capabile să cuprindă întreaga lume și tulburătoarele cuvinte „Pace vouă!”, rămân un dureros anamnesis al străvechilor reprezentări iconografice... Treacă de la noi paharul acesta!...

Condamnabilă este ușurința cu care se atribuie eticheta de „vrăjmaș”, naturii, destinului, inteligenței artificiale, angrenajului social – vrăjmășie impersonală, difuză și greu imputabilă – precum și diverselor persoane, grupuri, etnii, neamuri, credințe etc. În religie, mai ales, nu se fac compromisuri. Nu există negocieri, nu există tratative de pace. De la neliniște, aversiune, ostilitate, se trece cu ușurință la ură, vrăjmășie, încrâncenare și, fatalmente, la războaiele declarate și proclamate, întotdeauna „sfinte”. Praful se alege de porunca cvasiunanimă a tuturor religiilor și a tuturor doctrinelor morale de pe fața pământului: „Să nu ucizi”. După cum praful se alege de celebrul avertisment al lui Malraux: „Secolul XXI va fi religios, sau nu va fi deloc”... A fi sau a nu fi, aceasta-i întrebarea!... Adică de ce n-ar fi și vrăjmașul aproapele nostru?!... ▶

Morala obișnuită, comodă și superficială, este, prin excelență, una resentimentară, o morală a autovictimizării, a eternei autocompătămării. Se aruncă întreaga povară a vinovăției și responsabilității pe umerii vrăjmașului: „Eu nu i-am făcut nimic. I-a sărit țandăra din senin“. De ce se consideră victimele complet inocente?!... Cum de se păstrează această peliculă alb-negru, de factură maniheistă, în care cel bun (și frumos), e victima perpetuă a celui rău (și urât)?!... Bizară, ticăloasă și inexplicabilă, slăbiciunea de a nu ierta altora păcatele pe care și noi le avem, și de a le reproșa lipsa calităților pe care nici noi nu le avem... De a exagera gravitatea acțiunilor străine și de a minimaliza propriile noastre păcate: „Ce, i-am dat în cap?!... Ce, l-am omorât?!“... Vrăjmășia s-ar stinge scrumit, dacă nu s-ar arunca vreascuri de ambele părți: „Doamne, la dușmanii mei,/ Dă-le, Doamne, ce vor ei:/ Dă-le bani, dă-le avere,/ Bagă-i în pământ cu ele!“...

Ar fi prea mult să admitem că și vrăjmașul e de compătimit, de vreme ce, în singurătatea lui, se hrănește cu buruieni și rădăcini amare, puse la macerat, și care îi înveninează sufletul, lipsindu-l de liniștea, pacea și tihna inerente unei autentice fericiri?!... Nu-și țese el singur și îndelung, pânza de păianjen în care, mai devreme sau mai târziu, își va afla sfârșitul, după ce și-a irosit zadarnic timpul, energia și viața?!...Nu are și el nevoie de înțelegere, de apropiere, de compasiune și iertare?!...Poate că orientându-se în afară, scapă de infernul dinlăuntru... Poate că agresivitatea e un mijloc de apărare ce ascunde mari vulnerabilități, tensiuni și conflicte, mari decepții sau disperări... De ce vrăjmășia să fie considerată răutate pură, o infirmitate structurală, congenitală, făcându-se abstracție de multiplele și diversele ei determinări pe care, anevoie, psihanaliza le scoate la iveală. De pildă, agresivitatea are ca principale cauze: frustrarea, privațiunile, marginalizarea, umilințele (din copilărie, mai ales), stigmatizarea, complexul de inferioritate – generat de avere, de statutul social, de prestigiu, de performanță –, complexul de abandon, adică de insecuritate fizică, socială și afectiv-emoțională. Toate fac să dospească aluatul revanșei, al răzbunării, să se decanteze otrava dublu și triplu distilată. Nu mai este nevoie să amintim de fixații,

obsesii, fobii, nevroze, aflate la granița nesigură dintre normalitate și patologie.

Ce greutate semantică și pragmatică dobândește, din această perspectivă, verbul „a apropia“?!... Nu există fiară care să nu poată fi împlânzită prin stăruință, răbdare, afectiune... Nu există om care să nu aibă, ascuns, nebănuț, un fond de curățenie morală, de generozitate și, de ce nu, dorință de a iubi, de a se dăruia. Numai că acest „zăcământ“ trebuie explorat, descoperit, valorificat. A-l apropia, înseamnă a nu-l îndepărta, a nu-l înstrăina pe aproapele tău, a nu căsca crevase, canioane, ce-ar face imposibilă aruncarea de punți de legătură peste prăpăstii înspăimântătoare. Astfel s-ar evita cercul vicios al escaladării conflictelor, cerc din care unii, desmetecindu-se, întrebă și se întrebă: de la ce a pornit totul?!... Foarte importante sunt oprirea în loc și dezmetecirea... Iubirea ar trebui să-și facă efectul „terapeutic“ de la primele manifestări ale „boli“, când antidotul e ușor de procurat și de administrat: câteva picături de răbdare, iertare și uitare. Alminteri, dozele oricât de mult ar fi mărite, nu-și vor mai face efectul. După ușa ferecată, după zidurile împrejmuitoare ale eului trufaș, ura mocnește aidoma unui foc ascuns, gata oricând să devină vălvătaie, nestăpânită, mistuitoare. Mai ales când în preajmă sunt suficiente materiale „inflamabile“, iar cei ce-ar trebui să-l stingă, în loc să arunce cu apă, aruncă cu gaz. Datorită mass-mediei, această ocupațiune a devenit un adevărat sport național, singurul ce ne-a mai rămas, din păcate.

Mărturisesc că mi-i o scârbă cumplită să vorbesc despre manipulare. Ea se asociază în mintea mea cu imaginile dintr-un film de război, în care un soldat, cercetând îmbrăcămintea unui „inamic“ ucis de el, descoperă niște fotografii de familie – soție, copii, părinți – atât de asemănătoare cu cele purtate și de el, pe sub veston, la piept. Și atunci, în mod fatal, îmi vin pe buze cuvintele ce reprezentau devisa unui vechi ordin cavaleresc: „Blestemat să fie cel ce se gândește la rău!“

Ar fi prea mult să depășim optica îngustă, conform căreia iubirea și iertarea sunt un mare sacrificiu făcut, exclusiv, pentru celălalt?!... De ce să ignorăm nebănuitele potențialități existente latent în sufletele noastre (iubire, generozitate, altruism, modestie) și care,

scoase la lumină, duc la o îmbogățire și o înălțare a vieții noastre sufletești?!... Gânditori foarte diferiți: un mare istoric (Plutarh), un mare scriitor (Umberto Eco), un mare epistemolog (Karl Popper), consideră dușmanii cei mai severi învățători ai noștri și care, pe deasupra, ne acordă „meditații“ gratuite, dezvăluindu-ne marile slăbiciuni și vindicându-ne de marile și multele păcate: egolatrie, suficiență, vanitate etc. Ne asigură deci, o mai adâncă autocunoaștere. Prin urmare, nevoia de dușmani ar trebui să fie una reală... Nu mergem prea departe pe firul logic, c-ar însemna să-i căutăm cu lumânarea... Iar dacă nu-i găsim, să-i... inventăm. Am văzut ce s-a întâmplat cu inventarea „dușmanilor de clasă“, „ai poporului“, „ai orânduirii sociale și de stat“ cu vânatoarea de eretici și de vrăjitoare... Or fi ei buni „pedagogi“, dar ferească Dumnezeu să se afle printre ei unii ca d-nul Vucea care să sară în sus de bucurie: „Te-am prins, tătărul!... Trage-i tătărului cincii cum o fi și cincii pe dungă!“...

O prăpastie departe logosul divin („să iertăm de șaptezeci de ori câte șapte“), eteric, absolut, de neatins, de înțelegerea comună având stringențele și condiționările ei. În opinia noastră, totul se rezumă la năzuința apropierei acestui ideal de perfecțiune morală, de accedea pe scara virtuților, pe treptele arse ale credinței mistuitoare. Calea virtuții, a înțelepciunii, pieptiș și oblu se înalță. Urcușul n-ar trebui împovărat de balastul teologiei sofisticate și sterile, pentru care ușa mântuirii este atât de strașnic cetluită: nici ei nu intră și nici pe ceilalți nu-i lasă... Când, de fapt, totul se rezumă la actul alegerii, un act prin excelență liber: „Vei putea să decazi în cele de jos..., sau să renaști în cele de sus, ce sunt divine“ (Pico della Mirandola)... Iar pentru cei măcinați de îndoieli („Dacă mă duc spre răsărit, nu e acolo./ Merg spre apus, dar nu e de găsit./ Nu pot să-l văd nici dacă merg spre miază-noapte./ Și nevăzut rămâne, de mă îndrept spre miazăzi“) – Petru Creția, „Cartea lui Iov“), dar însetați de certitudini, izbăvitoare și liniștitoare ar fi cuvintele lui Miguel de Unamuno: „Să crezi în Dumnezeu, înseamnă să dorești ca El să existe și, în plus, să te porți ca și cum ar exista.“

Unirea, națiunea a făcut-o!

Sub acest generic, Ansamblul Folcloric „Busuiocul“, în parteneriat cu Consiliul Județean, Primăria Bacău și Filarmonica „Mihail Jora“, a oferit duminică, 24 ianuarie 2021, un spectacol extraordinar dedicat celor 162 de ani care au trecut de la Unirea Principatelor Române. Spectatorii prezenți în Sala „Ateneu“ s-au bucurat de momentul omagial, cântând împreună cu membrii Ansamblului Imnul și Hora Unirii, aplaudând apoi celebra *Baladă pentru vioară* a lui Ciprian Porumbescu, interpretată de violonistul Mihai Gherghelaș, scenetele amintind de Jurământul lui Cuza, Moș Ioan Roată și Elena Cuza, rostite cu emoție de actorii Daniela Vrânceanu, Viorel Baltag, Bogdan Matei și Ștefan Alexiu, momentele muzicale oferite de solista Georgiana Păduraru (*O lumânare pentru vii*) și Grupul vocal „Flori de câmp“ (*Pe-al nostru steag e scris Unire, Basarabie frumoasă, Bucovina mândră floare, Suntem români mereu*), cât și suitele de dansuri din Moldova și Muntenia. Un spectacol de o înaltă ținută artistică, în regia maestrului coregraf Petre Vlase. (C. HANGANU)

Complexul Muzeal „Julian Antonescu” Bacău, în colaborare cu Filiala Bacău a Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”, Arhivele Naționale Bacău și Fundația Cultural-Științifică „Julian Antonescu”, a organizat, în data de 24 ianuarie 2021, simpozionul omagial **Unirea Principatelor Române din 1859**. Derulat exclusiv în mediul online, acesta a inclus comunicări susținute de profesorii Vilică Munteanu (*Al. I. Cuza în medalistică*), Anton Coșa (*Obiecte din patrimoniul Muzeului de Istorie Bacău privind Unirea Principatelor*), Mihaela Băițan și arhivistul Valentin Ioan, cu referiri la domnia lui Cuza.

Reviste moldovalahahe

Editor: Centrul Cultural Teleorman
 REVISTĂ DE CULTURĂ • APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
Caligraf 12
 Anul XV, nr. 222
 decembrie 2020

Editorial

Caligraf-20

Colindătorii

George Coșbuc

Colindătorii

...
 ...
 ...

Anul XIII, nr. 73

SPAȚII CULTURALE

APARE LA RÂMNICU SĂRAT DIRECTOR DE ONOARE - RADU CĂRNECI

Anul XIII, nr. 73

Numărul din decembrie 2020 al revistei teleormănene **Caligraf** marchează împlinirea a două decenii de apariție, performanță rară în vremurile de azi. Editată inițial ca supliment al ziarului *Teleormanul*, ea a devenit în scurtă vreme nu numai o publicație de sine stătătoare, ci și una dintre cele mai apreciate nu doar din această arie geografică. După cum remarcă poetul Florea Burtan, redactorul-șef, în editorialul *Caligraf-20*, „Lună de lună, în paginile sale, se regăsește cam tot ceea ce Teleormanul de azi are mai valoros în materie de literatură, cultură și artă, dar și creatori din diferite zone ale țării, membri ai Uniunii Scriitorilor.” O dovedește și numărul de față, în care semnează poezii Laurențiu Drăgușin, Mihaela Oancea, *Mihaela Aionesei*, *Cornel Galben* (colegul nostru, omagiat la 70 de ani), Stelian Platon, Caliopi Alina Dinu, Nicolae Nistor, Alexandru-Valentin Petrea și George Coșbuc, prozatoarea Oana Verdeș, criticii Stan V. Cristea, Ana Dobres, Nicoleta Milea, *Șerban Codrin*, Livia Ciupercă, Rodica Lăzărescu, N. Scurtu ș.a.

Trecută și ea de primul deceniu, revista **Spații culturale** este singura în mediul literar actual care acordă cel mai mare spațiu consemnării publicațiilor culturale-literare. Cititorul avisat care este Nicolai Tăicuțu recomandă, bunăoară, numai în acest număr, 32 de asemenea apariții, de la *Acolada* la *Vatra veche*, adică multe nuclee de cultură ce ființează în întreaga țară. La vreme de pandemie, un sumar bogat și incitant ne oferă și periodicul din Râmnicu Sărat, din paginile căruia reținem poeme de Lucian Mihăilescu, *Mihaela Aionesei*, Camelia Mihaela Sava, Sorin Călin, Virgil Diaconu, Adrian Munteanu, Costel Stancu, Camelia Ardelean, *Valeria Manta Tăicuțu*, *Cornel Simion Galben* (despre care scriu cronici Petru Scutelnicu și Nina-Elena Plopeanu), Leons Briedis, *Mihai Mercariu*, Petrache Plopeanu, Nicolai Tăicuțu, Paul Spirescu și *Ion Tudor Iovian* (tradus și în engleză), tălmăcirii de Leo Butnaru, proze de Stan Brebenel, Doina Cernica, Nina Marcu, Mihaela Malea Stroe, esurii de *Petre Isachi*, *Marius Manta*, *Cristina Ștefan* etc. (CSG)

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:

- Doina Cernica - **Hänsel și Gretel în Pădurea Luminoasă** (Suceava, Editura Mușatinii, 2020);
- Dumitru Brăneanu - **Singurătatea fluturilor** (Chișinău, Editura pentru Li-

teratură și Artă, 2020);

- Constanța Caităr - **Prievind în oblindă** (Onești, Editura Magic Print, 2020);

Semnal editorial

- Mihai Ceucă - **Bacău, urbea cu parfum de epocă** (idem, 2016);
- Viorel Savin - **Adevărul**

despre moartea lui Mihai Solomon. Iași, Editura Junimea, 2020);

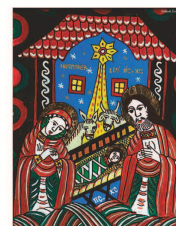
- Viorel Valeriu Coroce - **Administrator de proști**, vol I, **Între iubiri** (Bacău, Editura Rovimed Publishers, 2016).

LECTOR

PRO SAECULUM

Anul XIII, nr. 7 - 8 (147-148) - 1 octombrie - 31 decembrie 2020
 Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România
 revistă de cultură, literatură și artă
 Editor: Centrul Cultural Vrancea

Sărbători - 140
 Nicolae Gheran: Solina, „Călimă” și Sfântul Gheorghe
 Ioan Adam: Dulzime Zărnescu - epistolar diplomatic
 Dumitru Popescu: „Mă veșted în întotdeauna fantasmale...”
 Magda Ursache: Mers pe ape și peșteri moarte
 Cornel Galben: „Că mai apropiat mă simt de gâștelul din sara din țara din țară”
 Dan Anghelache: Ștefanescu și cultul romantic al poeziei
 George Căruța: Alexandru Macedonski sau despre stilistică dedicată
 Marin Iancu: Teleormanul, Eminescu și Stan V. Cristea
 Vasile Ghica: „Pentru mine examenul mărește cel din țara cilturilor”
 Profesorul Ioan Scurtu la 80 de ani
 Maria Năp: „Zădărnici” în parastelu

editorial • cronica limită • săptămânii de vorbă • viața după viață • eseu • eminesciana • contemporanii noștri • aniversări

O revistă cu greutate (și la propriu, și la figurat) este **Prosaeculum**, editată acum de Centrul Cultural Vrancea. Cine se încumeta să parcurgă cele 260 de pagini, dacă includem în calcul și copertile, are subiecte pe alete și pentru toate categoriile de iubitori ai literaturii. În pofida celor ce cred că nu mai avem cititori, doamna Rodica Lăzărescu, redactorul-șef, al publicației ne oferă încă din editorial, cu concursul gorjeanului Zenovie Cărlugea, o superbă lecție de „speranță și de încredere în puterea poporului astuia atât de năpăstuit de o rezista vicisitudinilor istoriei”, umată de o alta, ilustrată de Magda Ursache, care le răspunde, la fel de tăios, celor ce se întrebă „La ce folosește cultura?” În căutarea „unui punct de purcedere”, Ionel Necula îl aduce în prim-plan pe Eminescu, Ioan Scurtu se referă la „Minoritățile naționale în România Mare (întregită)”, Marian Nencescu la „Limbaaj artistic: concepte, alternative, perspective”, Victor Ravini transmite mai departe „Mesajul ciobanului din Miorița” etc. Cei ce preferă intimitatea dialogului pot intra „pe sub arcul de triumf al... numelui”, în universul scriitorului *Cornel Galben*, inclus din decembrie în rândul septuagenarilor (prezent în pagini și cu un grupaj de poezie), apoi, tot prin grija Rodicăi Lăzărescu, se pot muta în cel al autorului de aforisme Vasile Ghica, ajuns la 80 de ani, în timp ce cu largul concurs al jurnalistului Ilie Rad îl pot redescoperi pe Dumitru Popescu, iar cu cel al colegei Dora Lazăr află de la Costin Tuchilă ce propune cititorilor trimestrialul *Leviathan*. Șirul aniversărilor și comemorărilor continuă însă cu însemnările dedicate lui Mircea Zăciu, Ioan Scurtu, Ludwig van Beethoven, Mihail Sadoveanu, Nicolae Labiș, Alexandru Macedonski și Ștefan Goanță. Poezia e semnată de Eugenia Bălțeanu, Marcel Mureșeanu, Passionaria Stoicescu, Nicolae Cabel, Dan Anghelache, Mihaela Oancea, Dumitru Velea, Ioan Al. Lupu, Luminița Zaharia, *Mihaela Aionesei*, Valeriu Birlan, Victoria Milesescu, Paul Spirescu și Adrian Sorin Budescu, proza de *Niculae Gheran*, Constantin Simion, Lucian Badea, Gabriel Todică, esul de Jordan Datcu, Ștefan Dimitriu, Constantin Cubleșan, Julian Chivu, A. Gh. Olteanu ș.a.

Adrian Grauenfels (Israel)

N. 2 noiembrie 1946, în București, este absolvent al Institutului de Construcții, iar din 1999 activ ca poet, publicist și traducător din limba ebraică. Stabilît în Rishon le Zion, în 1972, colaborează frecvent la **Revista Familiei, Maximum, Jurnalul Săptămânii** ș.a. Are publicate mai multe volume de poezie, e membru al ASILR și fondatorul săptămânalului **Jurnal Israelian** și al Editurii Saga. (Cornel Galben)

UNDO or don't

Iarna asta, în mijloc de ianuarie a venit ceața
ascunde blocurile înalte - eclipse de nori
peste metropola dispărută
Mașinile merg ca furnicile obligate
șoferii își înjurau soarta, dorind să-și omoare
vecinii de drum - din ce în ce mai mulți.
apoi pun radioul la full volume
ca să nu mai aud de starea ozonului, de retragerea mării
de gropi care te înghit fără veste, permafrost și
alte bebele. Refuz apocalipsa, incendiile, inundațiile
prin ele nu pot circula
caut butonul UNDO și îmi cumpăr o înghețată pe cînste
pentru canicula care va urma.
iminent.

Stări deplasate

Camera mea ia culoare de miere și lămâie
Lumina e acră. Bunica doarme în bucătărie.
covoarele vorbesc în bătaia lunii
Domesticite, ferestrele cloncăne de zor
închise pentru totdeauna
tencuiala cade și zboară, praful ne intră în buric
acolo unde dragostea nu caută ciorapii puși la uscat
vecina mea vede telenovele și documentare
uitând de supa din picioarele ei slabe,
condiment
nimeni nu vine la noi
câinele pe care nu-l avem latră în curte

cerșind usturoi, ceapă și sare
prevenind vicleana moarte care pândește
din coșul de rufe,
momentan vacant.

O poveste banală

Familia mea a visat la emigrare timp de 20 de ani
Nu aveam voie să vorbim, dar toți știau și tăceau.
Nu acum. Nu era timp potrivit niciodată
nici șoapte, doar speranțe
Mama aducea pahare de ceai bunicului
cu o felie de lămâie, când se găsea.
paharul era înfășurat într-o batistă, să nu-i frigă mâinile
bătătorite de muncă, Și frigul de ianuarie.
Uneori așteptam zăpadă, cu portocalele parfumate
Care veneau rar, dar nu vreau să vorbim despre asta
la școală, în clasa a 9-a aveam note rele la română
citeam, probabil ce nu trebuie
Dar să nu vorbim despre asta.
M-au tuns scurt reglementar
era un liceu serios și sobru. încercam să fumez
tușeam prin pauze și visam la plecare
Undeva era o țară cu soare
Dar să nu vorbim nici de asta,
ci de moartea bunicului pe care l-au bătut comuniștii
cu pumni în cap, ca pe un evreu cumsecade ce era
și mama plângea neștiind cui să facă ceaiurile.
apoi mi-a crescut părul. Am plecat cu cărțile necitite,
cu multe poezii nescrise, ca să respir un aer cald de iulie
și miros de praf de pușcă
într-o țară mică unde lupti și muncești și scrii poezii
pentru tine, că nimeni nu citește, între două războaie
am învățat o limbă nouă
pe care nu o voi ști niciodată bine.
când deschid geamul, invidiez păsările care discută
între ele. Au glas poetic și zboară gureșe,
total eliberate.

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Ioan Dănilă, Ion Fercu, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781